

spojení chystává. Bůh lásky si dovede pomoci sám a na místě ví, co si počít; kterékoli místo se mu hodí pro mysterie lásky. Nečekané milostné spojení bývá příjemnější nežli takové, na které se předem chystáme, neboť je v něm přirozená rozkoš lásky.

KNIHA ŠESTA

I KDYZ JSEM MELITU VYLÉčil, řekl jsem jí: „Jak mi zajistíš bezpečný útek a to ostatní, co jsi mi slíbila o Leukippé?“

„Pokud jde o Leukippu, nedělej si starosti,“ odpověděla. „To je, jako bys jí už měl. Oblékni se do mých šatů a zahal si tvář rouchem. Melanthó tě vyvede ke dveřím, které vedou na ulici, u těch dveří bude čekat chlapec, který má ode mne příkaz, aby tě doprovodil do domu, v němž najdeš Kleimiu a Satyra a kam za tebou přijde Leukippé.“

Po těchto slovech na mně upravila šaty, jak je sama nosila, políbila mě a řekla: „V ženském šatě jsi ještě mnohem krásnější, takového Achillea jsem kdysi viděla na obrazku. Ten šat si, miláčku, ponech a schovej na památku a mně tu nech svůj. Když ho obléknu, bude to, jako bys mě objímal.“

Také mi dala sto zlatáků a zavolala Melanthó; to byla její nejdůvěrnější služka a čekala u dveří. Když věšla, řekla jí, co jsme spolu domluvili, a prikázala jí, aby se k ní vrátila, jakmile budu ze dveří venku.

2. Takovým způsobem jsem se dostal ven. Strážce komnaty ustoupil, jak mu pokynula Melanthó, protože mě považoval za svou paní. Prošel jsem neobývanou částí domu k jakýmsi postranním dveřím a tam se mne ujal chlapec, kterému to Melité prikázala. Byl to propuštěnec, který s námi plul na lodi a byl mi i z jiného důvodu zavázán.

Jakmile se Melanthó vrátila, zastihla strážce, jak právě zamkl komnatu, a prikázala mu, aby ihned otevřel. Strážce otevřel a Melanthó oznámila Melité, že jsem se dostal ven. Melité strážce zavolala a ten samozřejmě užasl a stál beze slova, neboť spatřil něco, co vůbec neočekával, jako v onom přísloví — laň místo panny. Melité mu řekla:

„Protože jsem věděla, že bys asi nechtěl Kleitofona propustit, proto bylo třeba tohoto úskoku; u Thersandra

se budeš moci hájit, že jsi o tom nevěděl. Tady máš od Kleitofóna darem deset zlatáků. Buď je to dar, jestliže zůstaněš, nebo peníze na cestu, rozhodneš-li se raději utéci.“

„Tvou radu budu považovat, paní, zajisté za dobrou.“ odpovéděl Pasión, neboť tak se strážce jmenoval. Melité rozhodla, aby pro tu chvíli zmizel, dokud se její muž neuklidní a dokud se jeho hněv nezmírní; teprve potom aby se vrátil. A on tak učinil.

3 Můj dobrý známý osud se mi zase postavil do cesty a připravil mi nové překážky. Přivedl mi do cesty Thersandra, který se právě vracel. Jeho přítel, ke kterému se uchýlil, mu poradil, aby nepřesápal mimo svůj dům, proto se po večeri vracel domů. Slavily se tehdy svátky Artemidiny a všude bylo plno opilců, takže po celou noc bylo na tržišti mnoho lidí. Myslím jsem, že pouze toto je pro mě nebezpečné, nevěděl jsem, že se proti mně chystá něco horšího.

Sósthenés, který Leukippu koupil a kterého Melité sesadila jako správce polností, se dověděl, že se pán vrátil, a proto se svého úřadu nevzdal a chtěl se Melité pomstit. Nejprve podal Thersandrovi zprávu o mně (on to byl, kdo mu to donesl) a potom i o Leukippě mu napovídal mnoho pravděpodobných lží. Vzdal se totiž myšlenky, že by ji mohl mít pro sebe, a proto ji dohazoval svému pánovi, aby ho Melité odcizil.

„Koupil jsem, pane, krásnou dívku, je tak hezká, že bys tomu ani nevěřil. Věř tomu, i když o ní jen slyšíš, natož až ji uvidíš. Schovával jsem ji pro tebe: vždyť jsem slyšel, že žiješ, a věřil jsem tomu rád. Nedal jsem to však najevo, abys mohl paní přistihnout a aby se ti bezectný cizoložný cizinec nevyismál. Včera tu dívku paní odvedla a chtěla ji odeslat pryč. Osud však ji zachoval pro tebe, abys mohl takové krásy užít. Teď je v polích, nevím, proč ji tam paní poslala. Chceš-li, zavřu ji a ohlídám pro tebe, aby ti byla po vůli, než se vrátí do města.“

4 Thersandros ho pochválil a poručil mu, aby to udělal. Sósthenés tedy pospíšil do polí, a když spatřil chatrč, ve které chtěla Leukippě přenocovat, vzal s sebou dva dělníky a poručil jim, aby odlákali co nejdále služebné, které byly

s Leukippou, pod záminkou, že si s nimi chtějí popovídat; jakmile viděl, že je Leukippé sama, vzal jiné dva, vskočil do chatrče, zacpal jí ústa, popadl ji a vyšel s ní na druhou stranu, než kde byly služebné. Odnesl ji do jakéhosi odlehlého domku, tam ji složil a řekl jí:

„Přináším ti hromadu dobrodiní, nezapomeň na mě, až budeš šťastná. Z toho únosu neměj strach a nemysli si, že tě postihlo nějaké neštěstí. Sama si získáš mého pána za milence.“

Leukippé, zdrcená neuvěřitelným obratem osudu, mlčela. Sósthenés odešel za Thersandrem a oznámil mu, co vykonal. Thersandros se právě v tu chvíli vracel domů. Po Sósthenově zprávě a po tom, jak Sósthenés opěval krásu Leukippinu, měl toho Thersandros plnou hlavu jako nějaké nádherné vidiny krásy, a protože noční slavnost ještě trvala a do polí bylo jen čtyři stadia daleko, poručil Sósthenovi, aby ho vedl, a odebral se za ní.

5 V tu chvíli jsem měl na sobě Melitin šat a nečekaně jsem na ně narazil. Sósthenés mě první poznal a zvolal:

„Podívejme se, tady se veselí ten cizoložník a má na sobě věci, které ukradl tvé ženě!“

Chlapec, který mě vedl, je spatřil dříve a strachy utekl, aniž mě na ně upozornil. Jak mě uviděl, popadli mě, Thersandros řval a seběhlo se mnoho účastníků slavnosti. Thersandros povykoval ještě hlasitěji, vykřikoval všechno možné, že jsem cizoložník a zloděj šatů. Odvedl mě do vězení, tam mě odevzdal a vznesl žalobu z cizoložství.

Nic jsem si z toho nedělal, ani z potupných pout, ani ze slovních urážek. Doufal jsem, že je přesvědčím, že cizoložník nejsem, neboť jsem vstoupil v řádný sňatek. Měl jsem strach jen o Leukippu, protože jsem ji dosud nedostal. Duše je většinou neštěstí, příznivé události neumíme obvykle předem odhadnout. O Leukippě jsem neměl žádné bezpečné zprávy; všechno mi bylo podezřelé a plné hrozeb. Byl jsem tedy ve špatném duševním rozpoložení.

6 Vhodiv mě do vězení hnal se Thersandros ze všech sil za Leukippou. Když došli do domku, našli ji ležet na zemi. Přemýšlela o tom, co jí řekl Sósthenés, a na tváři se jí

zračil smutek a strach. Myslím, že mysl se nedá dobře skrýt, tak aby ji nebylo vidět. Obráží se v obličejí přesně jako v zrcadle. Kdo se raduje, tomu září z očí radost, a kdo je stísněn, toho tvář na sebe bere podobu neštěstí.

Když Leukippé zaslechla, že se otvírají dveře, hned se trochu sklonila a sklopila oči, neboť uvnitř byla svítlna. Hned jak se Thersandros podíval zběžně na její krásu, byl jako zasažen bleskem, neboť krásu stídl v očích. Jeho duše po ní začala toužit a stál jako pohledem spoután. Čekal, kdy na něho pohlédne. Když se však sklonila k zemi, pravil: „Proč se díváš dolů, ženo? Proč má stékat krásu tvých očí na zem? Ať raději teče do mých očí!“

7 Když to Leukippé slyšela, polily jí slzy, a i ty měly svou zvláštní krásu. Slza oko zdůrazní a dá mu vyniknout. Je-li oko ošklivé a bezvýrazné, přidá mu na ošklivosti; je-li však sladké a má-li černou panenku jemně orámovanou bělmem, tu se zvlhlé slzami podobá nalité prsní bradavce. Když se oko dokonale zalije vláhou slz, tu se bělmo zdůrazní a černá panenka zarudne, takže se bělmo podobá fialce a panenka narcisu; slzy v očích zajaté mají v sobě úsměv krásy. Takové byly Leukippiny slzy, že i její smutek změnil v krásu; kdyby byly mohly ztuhnout a spadnout, měla by země nový druh jantaru.

Thersandros stál ohromen, když spatřil takovou krásu, a její smutek v něm vzbudil vášně, že se mu oči zalily slzami. Je již v povaze slz, že vzbuzují soucit u těch, kdo je vidí: tím spíše slzy ženské, čím jsou čerstvější, tím jsou účinnější. Je-li plačící žena dokonce krásná a ten, kdo se dívá, zamilován, tu jeho oko neodolá a zaslzí také. Krása žen má své sídlo v očích a odtud plyne do očí těch, kdo se na ně dívají, a zdroj slz si nesou sebou. Zamilovaný vnímá obojí; krásu uchvacuje pro svou duši a slzy si ponechává v očích; touží po tom, aby je bylo vidět, a nechce je stírat, i když může; zadržuje je, jak jen může, a obává se, aby předčasně nevytryskly. Zdržuje i pohyby očí, aby slzy rychle neskanuly, dokud je předmět jeho lásky nespátí; považuje to za svěděctví své lásky.

Něco takového se přihodilo i Thersandrovi. Slzy ho

polily jako důkaz, že se v něm asi děje něco lidského; tvářil se na Leukippu tak, jako že ho polily slzy proto, že ona pláče. Obrátil se k Sosthenovi a pravil:

„Pečuj mi o ni rádně, vidíš, jak je smutná: odejdu teď, ač nerad, protože bych jí nechtěl být na obtíž. Až se uklidní, pak s ní promluvíš. Ty pak, ženo, buď dobré myslí, brzy tvůj pláč vyléčím.“ Vyšel ven obrátil se zase k Sosthenovi: „Ať jí o mně vykládáš jen dobré věci! Až to vyřídíš, přijď ráno ke mně.“ Po těch slovech odešel.

8 Mezitím Melité, když se se mnou rozloučila, hned poslala chlapce za Leukippou do polí, aby jí vyřídil, že se má vrátit, protože už nápoje lásky není třeba. Ten přišel za město a našel služebné, které Leukippu hledaly; byly velice znepokojeny. Když nemohli Leukippu nikde najít, utíkal chlapec oznámit, co se stalo.

Jakmile Melité uslyšela, co se stalo se mnou, jak jsem byl uvržen do vězení, a potom o Leukippě, že zmizela, zavallil jí mrak starostí. Jakkoli nemohla zjistit, co se opravdu stalo, přece měla v podezření Sosthena. Po Leukippě chtěla pátrat otevřeně a s pomocí Thersandrovou, proto si připravila řeč, v níž byly výmysly smíchaný s pravdou.

9 Jakmile Thersandros vkročil do domu, znovu vytkřikoval: „Toho cizoložníka jsi odstranila ty, zbavilas ho pout a poslala z domu pryč. To je tvoje práce. Proč jsi nešla s ním? Proč tu ještě jsi? Nepůjdeš za svým miláčkem, abys ho uviděla spoutaného pouty pevnějšími!“

„Jakého cizoložníka,“ opáčila Melité, „co je se tebou? Chceš-li nechat pošetilosti a slyšet všechno, snadno se dozvíš pravdu. Prosim tě jen o jedno, buď soudcem spravedlivým a poslouchej mě; nic nedej na pomluvy, vypud ze svého srdce hněv a nestranným soudcem učin svůj rozum. Ten mladík nebyl ani můj cizoložník, ani můj muž. Pochází z Foinikie a je nejpřednější občanem tyrským. I jeho plavba byla nešťastná a celý náklad jeho zboží pohltilo moře. Doslechla jsem se o jeho osudu a bylo mi ho lito; vzpomněla jsem si na tebe a poskytla jsem mu pohostinství. Snad i Thersandros takhle někde bloudí, řekla jsem si, snad i nad ním se slituje nějaká žena. Jestliže opravdu

zahynul na moři, jak pověst říká, nuže uctíme jeho památku tím, že budeme pomáhat ztroskotaným. Kolik jiných ztroskotanců jsem živila! Kolik mrtvol z moře jsem pohřbila! Když jsem našla kus dřeva ze ztroskotané lodi, říkala jsem si: „Snad na této lodi plul Thersandros!“

Tento mládenec byl jedním z posledních, kterého jsem z moře zachránila. Uctívala jsem tvou památku, když jsem ctíla jeho. Plavil se jako ty, v něm jsem prokazovala čest tvému neštěstí, můj milovaný. Pravdivý důvod, proč jsem ho přivedla s sebou sem, je tento. Oplakával totiž manželku, která sice nezemřela, ale on nevěděl, kde je. Kdosi mu podal zprávu, že dří u kteréhosi z našich správců, jmenoval mu Sósthená. A bylo to tak. Když jsme sem přišli, zjistili jsme, že je to pravda. Proto mě sem doprovázel. Sósthená máš, ona žena je v polích. Přesvědč se o všem, co jsem ti řekla: jestliže jsem lhala, pak tedy jsem cizoložnice.“

10 Při těchto slovech se Melité tvářila, jako by nevěděla o Leukippině zmišení. Bude-li Thersandros chtít zjistit pravdu, rozhodla se přivést mu služebně, se kterými Leukippé odešla, pakliže se Leukippé ráno neobjeví, aby mu řekly, co se stalo a že dívku nemohly najít. Tím způsobem se chtěla zjevně připojit k pátrání a donutit k němu i Thersandra. To vše pronesla přesvědčivě a dodala:

„Věř mi, muži; za časů, kdy jsme žili spolu, sis na mě nemohl, miláčku, v ničem stěžovat. Nepodezírej mě tedy z takových věcí ani teď. Pověst vznikla z toho, že jsem onomu mladíkovi prokazovala úctu, a mnozí nevěděli, jaká je příčina takového přátelství. A o tobě se říkalo, že nežiješ.“

Pověst a pomluva jsou dvě příbuzná zla, pověst je dcerou pomluvy. Pomluva je ostřejší nežli meč a prudší nežli oheň; dovede být přesvědčivější nežli Sirény. Pověst pak plyne rychleji nežli voda, běží rychleji než vítr, je rychlejší než křídla ptáků. Střel-li pomluvaslovem, letí slovo jako šíp a zraní toho, proti komu bylo posláno, i když není přítomen. Kdo ho zaslechne, dá se jím brzy přesvědčit, vzplane v něm plamen hněvu a zuří proti tomu, kdo byl zasažen. Zrodí-li se z rány pověst, ihned plyne mocným tokem, zaplavuje uši těch, které potká, šíří se na všechny

strany větrem slov a poletuje na křídlech jazyka. Ty dvě věci se spikly proti mně, vnikly ti do duše a uzavřely dveře tvých uší před mými slovy.“

11 Při těchto slovech ho vzala za ruku a chtěla ji políbit. Thersandros se trochu uklidnil, neboť i jeho pohnula pravděpodobnost toho, co mu Melité řekla. Co mu pověděla o Leukippé, souhlasilo s vyprávěním Sósthenovým, a tak část podezření odstraňovalo. Přece však nakonec neuvěřil. Když jednou duši zachvátí žárlivost, dá se těžko odstranit. Zlobilo ho, že podle toho, co slyšel, je ona dívka mou manželkou, a o to víc mě měl v nenávisti. Prohlásil tedy, že si vyšetří, co mu Melité řekla, a odešel sám spat. Melité byla velice zarmoucena, protože se jí nepodařilo splnit, co mi slíbila.

Sósthenés Thersandra kousek doprovodil a naslíboval mu o Leukippé hory doly. Potom se k ní vrátil, naladil tvář k veselí a pravil:

„Podařilo se nám to, Lakaino. Thersandros se do tebe bláznivě zamiloval a co nevidět si tě vezme za manželku. Já jsem to dokázal. Napovídal jsem mu toho o tvé kráse, že toho měl plnou hlavu. Proč pláčeš? Vstaň a oběť Afroditě za dobrý výsledek. A nezapomínej také na mě.“

12 „I tobě přejí tolik štěstí, kolik jsi mi ho přinesl,“ odpověděla mu Leukippé. Sósthenés nepochopil ironii a myslil, že mluví Leukippé doopravdy; proto potěšen pokračoval:

„Také ti chci říci, kdo to Thersandros je, abys měla větší radost. Je to manžel Melity, kterou jsi viděla v polích. Je z nejpřednějšího iónského rodu; jeho bohatství je ještě větší než jeho urozenost, a větší než bohatství je jeho dobrota. Jak je star, to jsi viděla; je mladý a krásný, což ženu nejvíce potěší.“ Tu již Leukippé nesnesla Sósthenovo žvanění.

„Ty hrozně zvíře, jak dlouho mi tu budeš vykladat své špinavosti! Co je mi do Thersandra! At je hezký pro Melitu, bohatý pro město, dobrý a velkodušný k těm, kdo to potřebují. Mně je úplně jedno, jestli je urozenější nežli Kodros nebo bohatší než Kroisos. Proč mi tu přednášíš kupu cizí chvály? Budu Thersandra chválit jako řádného muže, až se nebude dopouštět křivd vůči cizím ženám.“

13 „Ty žertuješ,“ skočil jí do řeči Sósthénés.

„Ani zdaleka ne,“ odpověděla, „nech mě, člověče, sama se vypořádám se svým osudem a se zlým božstvem, v jehož jsem moci; vím, že jsem se dostala mezi lotry.“

„Zdá se mi, že strašlivě šíliš. Tohle se ti zdá lotrovstvím, když ti Stéssténa dává bohatství, svatbu a zaopatření a takového manžela, kterého bohové tolik milovali, že ho přivedli od samotných bran smrti?“ Potom jí líčil ztroskotání a jeho záchranu popisoval jako zásah boží; jeho chvatné líčení překonávalo i dělfina Ariónova.

Když mu Leukippé již na jeho báchorky nic neodpověděla, pravil:

„Dej dobrý pozor, co je pro tebe lepší, a nic z těchto věcí Thersandrovi neřkej, abys muže rádného nerozhněvala. Když se rozzuří, je nesnesitelný. Když se dobrota potká s vděkem, roste, jakmile však jí někdo pohrdne, rozpálí se hněvem. Nadměrná laskavost má stejný sklon i k trestání.“ Takový průběh měly události okolo Leukippy.

14 Jakmile se Kleiniás a Satyros dozvěděli, že jsem byl zavřen do vězení (oznámila jim to Melité), ihned v noci se rychle odebrali do budovy vězení a chtěli tam se mnou zůstat. Žalárník jim to však nedovolil a poručil jim, aby co nejrychleji odešli.

Když je tedy proti vůli vyháněl, uložil jsem jim, aby se postarali o Leukippu, až přijde, a aby ráno přišli rychle ke mně. Pověděl jsem jim také o Melitinych slibech a kolsal jsem v duši mezi naději a strachem. Strach jsem měl z toho, več jsem doufal, a doufal jsem v to, z čeho jsem měl strach.

15 Jak nastal den, pospíchal Sósthénés k Thersandrovi a Satyros s Kleiniou ke mně. Když spatřil Thersandros Sósthena, vyptával se ho, jak se věci s dívkou mají, zda mu bude po vůli. Sósthénés mu pravdu nepověděl, vymyslel si něco, co vypadalo pravděpodobně.

„Zdráhá se,“ pravil, „nemyslím však, že je její zdráhání upřímné. Myslím, že má podezření, že se s ní jednou potěší a pak ji propustíš. Obávám se pohany.“

„Z toho at si nedělá starosti,“ odpověděl Thersandros,

„moje city k ní jsou takové, že budou trvat na věky. Bojím se jen jedné věci a chtěl bych se to od ní dovědět, je-li opravdu manželkou toho mladíka, jak mi oznámila Melité.“

Po této rozmluvě se odebrali k domku, v němž byla Leukippé. Přiblížili se ke dveřím, a zaslechl, že se s pláčem modlí. Stanuli potichu za dveřmi.

16 „Běda mi, Kleitofóne,“ (to opakovala mnohokrát) „nevíš, kde jsem, kde mě zavřeli, ani já nevím, jaký tě stihl osud. Oba jsme nešťastní, protože to nevíme. Snad tě nedopadl Thersandros v domě? Snad se ti také nestalo nějaké příkoří? Častokrát jsem se chtěla Sósthena zeptat, ale našla jsem způsob, jak to učinit. Kdybych se po tobě ptala jako po svém manželu, bála jsem se, abych na tebe nepřivedla nějaké neštěstí, protože bych proti tobě popudila Thersandra. Kdybych se po tobě ptala jako po nějakém známém, i to by bylo podezřelé. Co je ženě do těch, kdo jí nepatří? Kolikrát jsem se k tomu nutila, ale nepřiměla jsem svůj jazyk, aby promluvil. Řekla jsem jen sama u sebe: „Manželí můj, Kleitofóne, jedině Leukippy muži, věrný a spolehlivý, kterého nezískala jiná žena, ani když s ním spala, i když jsem tomu já bídlná nevěřila, po tak dlouhé době jsem tě spatřila na poli a nepolíbila jsem tě.“ Teď snad sem přijde Thersandros a bude se ptát; co mu odpovím? Mám mu odhalit všechno, co se stalo, a vyložit mu pravdu? „Nemysli si, Thersandre, že jsem otrokyně. Jsem dcera byzantského vojevůdce a manželka předního z občanů tyrských. Nejsem z Thessalie a nejmenuji se Lakaina, i to je krivda, kterou na mně spáchali piráti; byla jsem oloupena i o jméno. Mým manželem je Kleitofón, moje otcina je Byzantion, otec se jmenuje Sóstratos a matka Pantheia. Ale on mi neuvěří. Bojím se, i kdyby mi uvěřil o Kleitofónovi, aby nevčasná moje žádost o svobodu nezahubila mého nejdražšího. Nuže budu hrát dál svou hru, budu hrát Lakainu.“

17 Když to Thersandros vyslechl, ustoupil kousek zpátky a řekl Sósthénovi:

„Slyšel jsi tu neuvěřitelnou řeč plnou lásky? Co říkáš,

čeho jí bylo líto, sama na sebe si stěžovala. Ten cizoložník nade mnou zviřtěl všude. Myslím, že je to lupič a kouzelník. Melité ho miluje, Leukippé ho miluje, kéž bych se, Die, stal Kleitofónem.“

„Netřeba ztrácet odvahy k činu, pane,“ ozval se Sósthénés, „je třeba jít rovnou k ní. Ať si teď miluje toho zatraceného cizoložníka; dokud zná jen jeho a nespojila se s jiným, dotud ho bude mít plnou duši. Jakmile jednou vstoupíš na jeho místo, nakonec na něj zapomene. Vždyť jsi daleko krásnější než on. Nová láska umoří starou. Žena má nejraději to, co je příjemné, a na nepřítomné vzpomíná jen tak dlouho, dokud nenajde nově. Chopí se druhého a prvního pustí z hlavy.“

Tato slova dodala Thersandrovi odvahy. Slovo nadeje na úspěch v lásce je dobrým přímluvcím. Touha vzbuzuje naději a bere si za spojení cokoli.

18 Thersandros počkal chvíli potom, co mluvila Leukippé sama k sobě, aby se nezdálo, že něco z jejích slov vyslechl, a vešel dovnitř, tvář se na pohled co nejpříjemnější, jak myslel. Jakmile Leukippu spatřil, vzplanul mu v duši žárlivost a zdálo se mu, že je ještě krásnější. Oheň jeho lásky plál celou noc, od chvíle, kdy od dívky odešel, a teď pojednou vyšlehl do výše, neboť se mu z toho pohledu pro plamen dostalo potraviny. Mnoho nescházelo a byl by se jí vrhl k nohám a začal ji objímat. Přemohl se však, sedl si k ní a rozmlouval s ní.

Pletl nesmyslné řeči páté přes deváté. Taková už jsou zamilování, když se snaží rozmlouvat s těmi, které milují. Nepoužívají v řeči rozumu, a protože se jejich duše vzpíná k milované bytosti, žvatlají jen jazykem, aniž ho řídí rozum. Mezi řečí jí položil ruku okolo krku a objal ji, jako by ji chtěl políbit.

Ona však uhodla, kam ruka míří, sklonila se a skryla tvář do šatu. On jí nicméně objal a snažil se její tvář pozvednout. Leukippé však se halila stále víc a odmítala ho líbat. Když tento zápas rukou chvíli trval, zachvátila Thersandra žádost zápasu milostného. Levou rukou ji vzal za bradu a pravou za vlasy; jednou ji táhl nazpět a druhou

ji tlačil za bradu vzhůru. Když ustal s násilím, aniž dosáhl svého, snad že se unavil, řekla mu Leukippé:

„Nechováš se ani jako člověk svobodný, ani jako šlechtný muž. I ty napodobuješ Sósthena, hoden je otrok svého pána. Ale nech toho a nedoufej že uspěješ, leda že by ses stal Kleitofónem.“

19 Na tato slova nevěděl Thersandros, jak se zachovat. Byl vzrušen a hněval se. Hněv a láska jsou dvě pochodně; i hněv má svůj žárlivost, který je svou povahou opačný nežli žárlivost, ale sílu má stejnou. Hněv popouzí k nenávisti, a láska nutí milovat. Zdroje obojího žáru jsou v těsném sousedství. Hněv sídlí v játrech a láska se točí okolo srdce. Když člověka zachvátí obojí, stává se duše jazýčkem na váze a na obou miskách je položen oheň; oba bojují o převahu a láska často vítězí, když získává předmět své touhy. Jestliže milovaná bytost člověka urazí, sám si volá hněv na pomoc.

Hněv pak jako soused uposlechne a oba zažehují oheň. Jakmile jednou hněv strhne lásku na svou stranu a zachytí ji, když padá ze své mísky, nepostaví se jako přítel na její stranu, aby jí pomohl dosáhnout předmětu její touhy, protože je svou povahou nesmiřitelný; spoutá ji jako svou otrokyni a touhu přemůže. Nedovoluje jí, aby se s milovanou bytostí smířila, i kdyby snad chtěla. Láska hněvem potřísněná zaniká a nemůže se již vrátit ke své převaze, i kdyby chtěla; je nucena nenávidět toho, koho milovala.

Jakmile se však hněv dostatečně vybouří a vyčerpav zdroje své síly opadne, unaví se vlastním nasycením a povoluje. Tu láska povstává k obraně, povolá do zbraně touhu a přemůže hněv, který již usíná. Člověk potom vidí příkoří, jichž se vůči milované bytosti dopustil, bolí ho to, domáhá se u milované bytosti oduštění, vyhledává její společnost a prohláší, že její hněv usmíří tím, co jí bude příjemné. Když teď láska dosáhne, po čem touží, je spokojena, je-li však znovu uražena, znovu se ztrácí v hněvu, spící hněv se probudí a koná své dílo jako dříve, je věrným spojencem zhrzené lásky.

20 Thersandros zprvu doufal, že bude mít v lásce úspěch,

a proto se stal docela Leukippiným otrokem. Když však nedosáhl toho, veškl své naděje, popustil oteže svého hněvu. Uhodil ji do tváře a zvolal:

„Ty mizerná otrokyně, vypadáš opravdu jako bůžek lásky, ale já jsem vyslechl všechno, co jsi říkala. Nejsi ráda, že s tebou dokonce mluvím, a nepovažuješ za velké štěstí políbit svého pána? Děláš, že nevíš oč jde, a předstíráš zoufalství? Myslím, že už jsi dávno nevěstkou, vždyť miluješ cizoložníka. Nechceš-li zkusit, jaký jsem mileneček, zkusíš, jaký jsem pán.“

„Chceš-li mě týrat,“ odpověděla Leukippé, „vydržím to, ale násilím mě k ničemu nedonutíš.“ Nato se obrátila k Sósthenovi: „Pověz mu, jak dovedu snášet mučení, vždyť ty ses mne dost natýral.“

Sósthenés zahanben, jako by byl přistižen, zvolal: „Tu je třeba, pane, zbit bičem do krve a podrobit tisícovým mukám, aby se naučila nepohrdat svým pánem.“

21 „Poslechni Sósthená,“ pravila Leukippé, „dobře ti radí. Dej připravit mučidla, ať přinesou popravni kolo; hle, ruce, natahujte je. Přineste bíte, hle žádá, bijte. Dej přinést oheň, tu je tělo, palte ho. Přineste meč, zde je hrdlo, bodněte. Uvidíte zcela nové divadlo. Jediná žena bude s mukami zápatit a plně zvtíží. Kleitofóna nazýváš cizoložníkem, a sám nejsi takový? Což se nebojíš ani své Artemidy a chceš znásilnit pannu v městě panně zasvěceném? Bohyně, kde jsou tvé šípy?“

„Ty že jsi panna?“ zvolal Thersandros, „to je drzost k smíchu. Panna, která trávila noci s tolika piráty? Ti loupežníci byli asi kleštenci? Či snad se pirátská banda skládala z filosofů? Nebo se mezi nimi nenašel nikdo, kdo měl oči?“

„Jsem panna i potom, jak se mnou zacházel Sósthenés, jen se ho zeptej, neboť on se ke mně choval vskutku jako loupežník. Skuteční lupiči byli daleko mírnější nežli vy a žádný z nich nebyl takový násilník. Jestliže vy to učiníte, pak je zde právě sídlo pirátů. Což se nestydíte udělat to, čeho se neodvážili ani loupežníci? Ani nevíš, jak velikou čest mi vzdáváš touto svou velikou nestoudností. Když mě

teď v návalu zuřivosti zabiješ, řeknou lidé: „Leukippé zůstala pannou po zajetí u pastevců a po Chaireovi i po Sósthenovi.“

Ale to nic není, větší pochvala pro mě bude: „Zůstala pannou i po Thersandrovi, který byl horší než lupiči; když ji nemohl znásilnit, zabil ji.“ Tak se ozbroj, vezmi na mě už bič, kolo, oheň, železo! Tvůj rádce Sósthenés ať se vydá na válečnou výpravu s tebou. I když budu neozbrojena, sama a jen žena, mám svou jedinou zbraň, svobodu, kterou ranami nerozbijete, ani železem nerozsekáte, ani ohněm nespálíte. Té se nevzdám. I když mě hodíš do ohně, uvidíš, že není dost žhavý.“

KDYZ TO THERSANDROS vyslechl, zmítaly jím rozličné city. Byl smuten, hněval se i přemýšlel, co si počít. Hněval se, protože byl uražen, rmoutil se, že neměl úspěch, a přemýšlel, co dál, protože byl zamilován. V duši rozpolcen neřekl nic a vyrazil ven. Vyběhl rozzloben, potom si dal na čas, aby se mohl rozmyslet, a poradiv se se Sósthénem, zašel za správcem vězení a požádal ho, aby mě zahubil jedem.

Ten ho však neposlechl, protože se obával občanů; jeho předchůdce takové travičství provozoval, byl chycen a popraven. Proto mu Thersandros přednesl jinou žádost: aby vsadil někoho do kobky, kde jsem byl spoután, jakoby jiného vězně, a jeho pomocí chtěl zvědět, jak se věci se mnou mají. S tím správcem vězení souhlasil a vhodného člověka mu ukázal. Thersandros ho navedl, aby se schválně zmínil o Leukippě, že byla zavražděna a že spolupachatelkou vraždy je Melité.

Tuto lest si vymyslel proto, abych Leukippu nehledal, i kdybych unikl trestu, protože budu přesvědčen, že již nežije. Melitu spojil s vraždou proto, abych v Efesu nezůstal v domněnce, že je Leukippé mrtva; byl jsem manželem Melity, která mě milovala, jak se domníval, a tak jsem pro něho mohl být i příčinou strachu, že by se nemohl Leukippy snadno zmocnit; měl jsem, jak je ostatně pravděpodobné, pojmut k Melitě nenávisť jako k vražedkyni své milované dívky a z toho důvodu z města navždy odejít.

2 Jakmile se ten člověk dostal do mé blízkosti, začal samozřejmě hrát svou úlohu.
 „Co všechno ještě zažijeme,“ pravil, „a jak to udělat, abychom žili v bezpečí? Žít spravedlivě, to nestačí, padají na nás rány osudu a ty nás srážejí. Měl bych zjistit, kdo je to, kdo sdílí stejný osud jako já, a čeho se dopustil.“
 Tak a podobně mluvil sám se sebou a hledal, jak se

mnou navázat rozhovor, abych se ho zeptal, co se mu přihodilo. Ale já jsem myslel na věci, jichž jsem měl plnou hlavu, a málo jsem se staral o jeho vzdechy.

„Cím tě osud postihl,“ zeptal se ho jiný spoluvězeň, nešťastný člověk totiž bývá zvědavý a rád si poslechně vyprávění o neštěstí jiných lidí; je pro něho lékem v jeho zármutku, když má druha v utrpení; „vypadáš, jako by ses byl ničeho nedopustil a přece jsi upadl do moci zlého démona. Víím to podle sebe.“ A potom mu vyprávěl svůj příběh, proč byl uvřazen do vězení. Já jsem si toho však nevšímal.

3 Když dovyprávěl, chtěl slyšet, jaký byl osud toho druhého.

„Pověz i ty něco o svém osudu!“

„Včera jsem šel po cestě z města, měl jsem namířeno do Smyrny. Ušel jsem asi čtyři stadia, a tu jsem v polích potkal mladíka, který se ke mně přidal a dal se se mnou do řeči.

„Kam tě vede cesta?“ ptal se.

„Do Smyrny,“ odpověděl jsem.

„Také tam jdu,“ on na to, „to je šťastná náhoda.“

Šli jsme tedy spolu a hovořili jsme, jak to na cestě bývá. Cestou jsme vešli do jakési hospody a spolu jsme poobědvali. Seděli tam i čtyři jiní lidé a také se chystali obědvat. Často se po nás ohlíželi a kývali na sebe. Měl jsem ty lidi v podezření, že proti nám něco zamýšlejí, ale smysl jejich kývání jsem nemohl pochopit. Můj druh po malou bledl a jedl loudavě, neboť i on dostával strach. Když to spatřili ti čtyři, vrhli se na nás a hned nás spoutali řemeny. Jeden z nich uhodil mého spolucestujícího do tváře a ten, jako by byl vytrpěl bůhvíjaká muka, promluvil, ač se ho nikdo na nic neptal:

„Zabil jsem tu dívku a dostal jsem za to sto zlatáků od Thersandrový ženy Melity, ona mě k té vraždě najala. Těch sto zlatáků vám tady nesu, tak proč mě chcete zabit, vždyť i vy z toho máte zisk!“

Jak jsem zaslechl jméno Thersandrova a Melitino, zvedl jsem se jako bodnut, ač jsem ho skoro nevnímal, obrátil jsem se k němu a pravil jsem:

„Kdo je to ta Melité?“

„Melité je nejpřednější ze zdejších žen,“ odpověděl. „Zamilovala se do nějakého mladíka, myslím, že se říkalo, že je z Tyru. Ten však měl milou, kterou našel prodanou mezi Melitinými otrokyněmi. Melité ze žárlivosti tu dívku oklamala, dala ji chytit a odevzdat ji do rukou toho člověka, který šel naneštěstí se mnou stejnou cestou, jak jsem povídal, a přikázala mu ji zabít. On ten bezbožný skutek vykonal. A já chudák, který jsem ho ani neviděl, ani neměl s jeho činem nic společného, ani jsem o něm nevěděl, byl jsem doveden v poutech spolu s ním, jako bych byl spolupachatel. A co je ještě horší, když jsme odesli kus cesty od hospody, sebrali mu sto zlatáků a nechali ho běžet, a mě odvedli k prefektovi.“

4 Vyslýchl jsem zvěst o svém neštěstí, ale ani jsem nezaplakal, ani nezanařikal. Neměl jsem ani hlas, ani slzy. Po celém těle mě obešla hrůza a srdce se mi zastavovalo. Byl jsem jako tělo bez duše. Potom jsem se trochu probral z otupení, které mi ta slova způsobila, a zeptal jsem se: „Jakým způsobem ten najatý vrah dívky zabil a co udělal s tělem?“

Jakmile však již jednou ten muž vrazil osten do mé duše a bylo vidět, že tak zapůsobil, odmítl se a neřekl nic. Když jsem se ho ptal znovu, odpověděl:

„Myslíš, že i já jsem spolupachatelem vraždy? Slyšel jsem od toho vraha jen, že dívku zabil; kde a jak, to neříkal.“

Polily mě slzy a poddal jsem se zármutku. Tak jako při tělesných ranách nenaskakují modřiny ihned a rána nedostává hned své zbarvení, nýbrž naskočí až za chvíli, nebo když je někdo poraněn kančím klem, hledá hned kde a nemůže ránu najít, neboť se sevřela a není jí vidět, jak byla při zásahu stlačena, a teprve potom se na ní objeví bílá čára jako předchůdkyně krve, která vytryskne po chvíli a teče proudem, tak také duše, zasažená stíselou smutku, je raněna sice již vystřeleným slovem a je na ní řez, ten však rychlostí zásahu ránu neotevře a slzy vytrysknou do očí až za chvíli; slza je totiž krví, která tryská z rány du-

ševní. Jakmile se zub zármutku trochu zahryzne do srdce, vzniká na srdci rána a očima se otevírají dveře pro slzy, které krátce po otevření vytrysknou. Tak i já jsem v první chvíli po vyslechnutí zprávy ranami duši zasahujícími oněměl a pramen slz byl zahrazen. Potom však vytryskly, když duše hloubku neštěstí pochopila.

5 „Které zlé božstvo,“ zaplakal jsem, „mě oklamalo tou trochou radosti? Ukázalo mi Leukippu jen proto, aby mělo důvod způsobit novou pohromu! Vždyť jsem se nenasytil ani očima, a přece jen téma jsem byl šťasten; byl bych se nemohl nasytit, i kdybych se byl mohl na ni dívat.

Takto se stala radost mých snů pravdivou? Běda, Leukippé, kolikrát jsi mi umřela, vždyť jsem ani z pláče nevyšel. Stále jen mám po tobě zármutek, jak jdou tvá úmrtí jedno za druhým. Ve všech dřívějších případech osud se mnou žertoval, teď však to už není hříčka osudu. Jaká asi byla tvoje smrt, Leukippé? Při tvých dřívějších smrtích jsem měl aspoň trochu útěchy, při prvním jsem měl celé tvé tělo, při druhém jsem se domníval, že mi pro pohřeb chybí jen tvá hlava, teď však jsi zemřela smrtí dvojnásobnou, smrtí duše i těla. Dvěma loupežnickým bandám jsi unikla, a pirátsví Melitino ti přivodilo smrt. A já, bídný bezbožník, jsem tvou vražedkyni nejednou lbal a objímal jsem ji v hanebném objetí a i vděk lásky jsem jí poskytl za tebe!“

6 Mezitímco jsem plakal, vstoupil Kleiniás. Všechno jsem mu pověděl a prohlásil jsem, že jsem se pevně rozhodl zemřít. On však mi domlouval:

„Kdož ví, zda zase nežije, vždyť přece už několikrát zemřela, a několikrát vstala z mrtvých. Proč bys měl ukvapeně umřít? To můžeš i potom, až bezpečně zviš, že už nežije.“

„Ty žertuješ, jak můžeš zjistit něco bezpečnějšího? Myslím, že jsem našel nejkrásnější způsob, jak zemřít, při kterém neumikne trestu ani Melité, kterou jistě bohové nenávidí. Poslyš jak. Viš, že jsem se chystal k obhajobě proti nařčení z cizoložství, bude-li ustanoven soud. Nyní jsem se rozhodl zcela naopak. Doznám se k cizoložství a k tomu, jak jsme spolu s Melitou jako milenci Leukippu

zahubili. Tak bude potrestána i ona, a já se zbavím toho prokletého života.“

„Nerouhej se —“ odvětil Kleiniás, „odvážil by ses takto potupně zemřít, považován za vraha, a dokonce Leukippina vraha?“

„Nic není potupné,“ prohlásil jsem, „jestliže to zdrtí nepřitele.“

Tak jsme hovořili a správce vězení krátce nato pustil onoho člověka, který mi přinesl zprávu o vyhané vraždě; prohlásil, že si ho dal archón předvést, aby ho vyslechl o věci, z níž byl obviněn. Kleiniás a Satyros mi domlouvali seč byli, abych před soudem neřikal nic z toho, k čemu jsem se rozhodl. Bylo to však marné. Toho dne si také najali nějaký byt, aby už nebyli hosty u Melity.

7 Druhý den mě odvedli k soudu. Thersandros se na mě důkladně nachystal, měl neméně než deset řečníků. I Melité se horlivě chystala k obhajobě. Když domlouvali, vyžádal jsem si slovo i já a řekl jsem:

„Ti všichni mluví nesmysly, jak ti, kdo hájí při Thersandrovu, tak i ti, kdo hájí Melitu. Povím vám celou pravdu. Měl jsem kdysi dívku, kterou jsem miloval, pocházela z Byzantia a jmenovala se Leukippé. Když jsem se domníval, že je mrtva, neboť ji v Egyptě unesli lupiči, setkal jsem se s Melitou a spolu s ní jsme přišli odtamtud sem a našli jsme Leukippu jako otrokyni u Sósthena, který je nějakým správcem Thersandrových pozemků. Jakým způsobem získal Sósthénés svobodnou osobu do otroctví či jaké má styky s lupiči, to ponechávám vašemu vyšetření. Když se tedy Melité dověděla, že jsem našel svou dřívější manželku, obávala se, abych se od ní neodvrátil, a rozhodla se, že tu ženu zahubí. Já jsem s tím souhlasil, proč bych neřekl pravdu, když mi slíbila, že mě učiní pánem všeho svého majetku. Najal jsem tedy jakéhosi vraha, odměna za vraždu byla sto zlatáků. On to vykonal a od té chvíle o něm nevím. Láska mě však ihned potrestala. Když jsem se dozvěděl, že je Leukippé po smrti, hnulo se ve mně svědomí, zaplakal jsem, vzplál jsem láskou a miluji ji dosud. Proto se obviňuji, abyste mě poslali za milovanou ženou. Nemohu

dále žít, neboť jsem se stal vrahem a miluji tu, kterou jsem zabil.“

8 Když jsem domluvil, zachvátil všechny přítomné úžas nad neuvěřitelným obratem věci; nejvíce zaslala Melité. Thersandrovi řečníci radostně volali a Melitini se vypřádali, co to má znamenat.

Melité byla zmatena a jednak popírala, jednak vykládala věci překotně a zmateně. Prohlásila, že prý o Leukippé ví, i to co jsem o ní říkal, ale o vraždě že neví, takže její řečníci podle toho, že většina jejich údajů souhlasila s tím, co jsem říkal já, pojali proti Melité podezření a nevěděli, jak by ji měli hájit.

9 V soudní síni byl veliký zmatek. V tu chvíli vystoupil Kleiniás a pravil:

„Dovolte i mně říci několik slov, vždyt jde o život člověka.“ Když dostal svolení, promluvil s očima plnými slz:

„Mužové efoští, neodsuzujte ukvapeně k smrti člověka, který po smrti touží, neboť smrt bývá přirozeným lékem pro lidi nešťastné. Bere na sebe vinu lidí zločinných, ačkoli to není pravda, jen aby se mu dostalo odplaty nešťastných. Povím v krátkosti, proč je nešťastný. Měl milovanou dívku, jak pravil. V tom nelhal, ani v tom, že ji lupiči unesli, ani v tom, co říkal o Sósthénovi, ani ve všem ostatním, co líčil až po vraždu.“

Věci se udály takto. Leukippé najednou zmizela, nevím jak, zda ji někdo zabil, či zda někde žije v úkrytu. Vím jen to jediné, že se do ní Sósthénés zamiloval a že ji mučil mnohými mukami za to, že u ní neměl úspěch. Vím také, že má přátele mezi loupežníky. Kleitofón se domnívá, že byla Leukippé zavražděna, a nechce dále žít. Proto o sobě živě prohlašuje, že je vrahem. Že touží zemřít, to doznal sám, i to, že příčinou je smutek po té ženě.

Uvažte, je-li možné, aby ten, kdo někoho opravdu zabil, chtěl zemřít hned po něm, a aby nemohl pro smutek dále žít. Který vrah je tak útlocitný či jaká nenávist dovede takto milovat? Nikoli, při bozích, nevěřte mu a nevydávejte na smrt člověka, kterému je třeba spíše soucitu nežli trestu.

Pakliže on to byl, kdo vraždu zosnoval, jak říká, ať řekne, koho k ní najal, a ať ukáže tělo zavražděné. Jestliže však nemáme vraha ani zavražděnou — kdopak kdy slyšel o takové vraždě? „Miloval jsem Melitu,“ říká, „a proto jsem Leukippu zavraždil.“ Jak to tedy je? Melitu obžalovával z vraždy — a tu miloval — a teď chce zemřít pro Leukippu, kterou zabil? Tak tedy snad někdo nenávidí to, co má rád a miluje to, co nenávidí? Nebo by snad daleko spíše vraždu zapíral, i kdyby byl usvědčován, jednak aby zachránil tu, kterou miluje, jednak aby zbytečně nezemřel jako další oběť?

Proč tedy obžaloval Melitu, jestliže se ona ničeho takového nedopusčila? I to vám povím, jen se při bozích nedomnívejte, že mluvím proto; že chci tu ženu pomlouvat; povím vám, jak se to všechno událo. Melité chovala k němu jisté city lásky a rozmlovala s ním o svatbě, dokud znovu neožil tento nebožtík z moře. Kleitofón však se k tomu neměl, naopak i velice důrazně sňatek odmítal, a ve chvíli, kdy svou milovanou ženu našel naživu u Sósthena, jak řekl, ač mysl, že je mrtvá, tím spíše se k Melité choval jako cizí člověk. Ještě než Melité zvěděla, že Kleitofónovou milovanou dívkou je právě ta, která byla u Sósthena, smilovala se nad ní a zbavila ji pout, kterými ji Sósthénés spoutal, přijala ji do svého domu a chovala se k ní laskavě jako k osobě svobodné, která upadla do neštěstí. Když zvěděla o koho jde, poslala ji do polí, aby jí v čemsi posloužila. A potom prý dívka zmizela.

Že je toto pravda, potvrdí Melité a dvě služebné, se kterými ji do polí poslala. K podezření vedlo jen to jediné, zda snad nedala Leukippu zavraždit, protože na ni žárčila. Druhá věc, která ho utvrdila v jeho podezření, se udála ve vězení; rozhořčil se proti sobě i proti Melité. Kterýsi vězeň nařikal nad svým neštěstím a pravil, že se kdesi cestou bezděky setkal s vrahem, který zavraždil ženu za mzdu. Jmenoval prý i jména: najala prý ho Melité a oběť se jmenovala Leukippé.

Nevím, bylo-li to tak, a je vaší věcí, abyste to vypátrali. Máte přece v moci toho vězně, jsou tu služby a je tady Sósthénés. Ten poví, odkud získal Leukippu jako otrokyni,

a služby, jak zmizela. Vězeň pak vypoví o najatém vrahu. Toto všechno nejdříve vyšetřete, neboť se nesluší ani není zbožné zabubit ubohého mladíka jen proto, že uvěříte jeho šíleným řečem. Vždyť šlí smutkem.“

10 Když Kleiniás domluvil, uznala většina, že jsou jeho slova přesvědčivá. Thersandrovi řečníci a přátelé však, kteří byli spolu s ním přítomní, volali, aby byl vrah popraven, když se řízením boží prozřetelnosti sám udává. Melité vydala své služby a žádala Thersandra, aby předvedl Sósthena; vždyť snad právě on je to, kdo Leukippu zavraždil. Melitini řečníci to přednesli jako výzvu protivné straně.

Thersandros dostal strach a tajně poslal někoho ze svých přítomných přívrženců do polí k Sósthénovi s rozkazem, aby co nejrychleji zmizel, dřív než k němu přijdou ti, kdo pro něj budou posláni. Thersandrův posel skočil na koně, tryskem zajel k Sósthénovi, oznámil mu nebezpečí a řekl mu, že ho odvedou na mučení, jestliže ho zastihnou. Sósthénés byl právě v domku, kde dlela Leukippé, a domlouval jí. Když ho posel křikem a s velikým rámušem vyvolal, vyšel ven; když vyslechl, oč jde, dostal ohromný strach, a domnívaje se, že už pro něho bičici přicházejí, skočil na koně a odejel tryskem do Smyrny. Posel se vrátil k Thersandrovi.

Zdá se, že je pravda, když se říká, že strach otupuje paměť. Sósthénés se polekal a ve strachu o sebe zapomněl na všechno kolem sebe, takže ani nezavřel dveře Leukippina domku. To už tak bývá, že otrocké povahy jsou velice zbabělé, když z něčeho mají strach.

11 Zatím Thersandros, když takto od Melity dostal první výzvu, předstoupil a pravil:

„Ať je tento muž kdo chce, vyprávěl nám tu pěkné pohádky. Divím se vaší netečnosti, když jste přišlihi vraha při činu — důležitější nežli čin samotný je přece to, že se pachatel sám přiznal —, a nevydáváte rozkaz biřicům. Sedíte a posloucháte kejklíře, který se přesvědčivě přetvařuje a přesvědčivě slzí. Myslím, že i on je spolupachatelem vraždy, a proto má o sebe strach. Nevím, co je ještě třeba vyšetřovat, když je věc tak bezpečně prokázána. Myslím, že spáchal

i další vraždu. Onen Sósthénés, kterého ode mne požádají, je dnes už třetí den nezvěstný a je nasnadě podezření, zda se nestal obětí spiknutí těchto lidí. On to totiž byl, kdo mi podal zprávu o ženině cizoložství. Proto se mi zdá pravděpodobné, že ho zabili, neboť i to vědí, že toho člověka nemohu postavit, a proto mě k tomu tak zlomyslně využívají. Také bych byl rád, kdyby se objevil a nebyl mrtev.

Ale dejme tomu, že je přítomen a že není mrtev, co je třeba od něho zvědět? Zda koupil nějakou otrokyni? Budiž, tedy koupil. Patřila ta otrokyně Melité? I to vám můji ústy potvrdí. A to je vše, co vám Sósthénés může říci.

Dále se budu zabývat Melitou a Kleitofónem. Co jste udělali s otrokyní, kterou jste mi odňali? Byla totiž moje, protože ji koupil Sósthénés. Kdyby byla nazívu a nebyla od nich zavražděna, sloužila by samozřejmě mně. Tento Thersandrov výrok byl velice obmyslný, aby totiž Leukippu přivedl do otrockého postavení, kdyby snad byla později nalezena mezi živými. Potom Thersandros dodal:

„Kleitofón doznal, že ji zabí, a dostane se mu patřičného trestu, Melité však zapírá. Tu postačí vyslechnout služky na mučení. Ukáže-li se, že jim Melité dlvku svědila a že ji potom už zpátky nepřivedly, co se s ní stalo? Proč ji vlastně poslala? A ke komu? Což není jasné nad slunce, že to byla příprava k tomu, aby ji zabili? Tohle však služky asi nevěděly, aby se množstvím svědků nezvětšovalo nebezpečí skutku; opustily ji tam, kde byla skryta lupičská záloha, aby tak bylo umožněno, aby neviděly, co se bude dít.

Kleiniás také něco povídal o nějakém vězni, který prý o vraždě vyprávěl. A kdo tedy byl ten vězeň, který prefektovi neřekl nic a jen Kleitofónovi vykládal věci o vraždě, o nichž se jinak nemluví, ledaže by byl poznal svého spoluviníka? Kdy se přestanete dát zdržovat prázdným žvaněním a jak dlouho budete tak hrozný čin považovat za žert? Či myslíte, že se tento člověk sám obžalovává, aniž ho k tomu pohnul bůh?“

12 Když Thersandros domluvil a potvrdil přísahou, že neví, co se stalo se Sósthénem, rozhodl předseda sboru

soudců po poradě s přísedícími odsoudit mě k smrti podle zákona, který prikazuje, aby zemřel ten, kdo sám sebe z vraždy obžaluje. Předseda sboru soudců byl z královského rodu a měl na starosti hrdeční pře; podle zákona měl k ruce přísedící ze starších občanů, které si přibíral jako účastníky rozhodování. O Melité mělo být rozhodnuto zvlášť po novém útrpném výslechu služebných a Thersandros měl písemně předložit svou přísahu o tom, že neví, co se stalo se Sósthénem. Já pak, již jako odsouzený, jsem měl být vyslechnut na mučení o tom, zda Melité o vraždě ví či ne.

A již jsem byl svázán a vysvělen ze šatu a smyčkami lan vytažen do výše, již přinášeli někteří biče, jiní oheň, jiní zase mučící kolo; Kleiniás nařikal a volal bohynapomoc; vtom však bylo vidět, jak přichází Artemidin kněz, ověněn vavřínem. To je znamenání, že k bohyni přichází poselstvo. Jakmile se taková věc přihodí, jsou zastaveny výkony všech trestů na tolik dní, dokud poslové nedokončí své oběti.

Tak se stalo, že mi v tu chvíli šnali pouta. Poselstvo vedl Sóstratos, otec Leukippin. Byzantští ve válce s Thráky zvítězili, když se jim předtím v poli zjevila Artemis, a proto dospěli k závěru, že je nutné jí poslat oběť jako cenu za její spojenectví. I Sóstratovi samotnému se bohyně v noci zjevila; sen mu naznačil, že v Efesu najde dceru a syna svého bratra.

13 V téže době vícela Leukippé, že dveře domku zůstaly otevřeny a že Sósthénés není přítomen; rozhlédla se proto, zda není přede dveřmi. Když ho nikde nespátřila, stoupla její odvaha, a jak tomu bývá, i naděje na záchranu. Pama-tovala na to, že byla častokrát neočekávaně zachráněna, a to jí v přítomném nebezpečí dodávalo naděje, že se rozhodla situace využít.

Z polí nebylo daleko do chrámu Artemidina, proto vyběhla směrem k němu a uchýlila se do něho. Do chrámu byl odedávna zakázán přístup vdáným ženám svobodného rodu, mužům a pannám však byl přístup dovolen. Veslá-li dovnitř vdaná žena, byla trestána smrtí, ledaže by to byla

otrokyně, která se dovolávala práva proti svému pánu. Taková směla bohyni prostě o pomoc a rozsudek mezi ní a jejím pánem vynesli archonti. Bylo-li však shledáno, že je její pán bez viny, ihned dostal otrokyni zpátky, když vykonal přísahu, že se jí nebude mstít za to, že se utekla k bohyni. Vyšlo-li najevo, že si služebnice stěžuje právem, zůstala v chrámu jako otrokyně bohynina. Ve chvíli, kdy se Sóstratos setkal s knězem a přišel k soudu, aby zadržel výkon trestu, vběhla Leukippé do svatyně. Jen málo chybělo, a byla by se s otcem potkala.

14 Když jsem byl propuštěn z mučení a soudní shromáždění se rozešlo, sebral se okolo mne hlučící dav lidí. Někteří mě litovali, jiní na mne svolávali trest boží a opět jiní se mne vyptávali. I Sóstratos byl při tom, uviděl mě a poznal. Byl totiž kdysi v Tyru, jak už jsem řekl na začátku, když se slavily svátky Hétraklovy, a pobyl tam dost dlouho. To bylo dávno před našim útekem; proto mě podle podoby snadno poznal a podle snu přirozeně očekával, že nás v Efeusu najde. Přistoupil ke mně a pravil:

„To je Kleitofón — a kde je Leukippé?“

Poznal jsem ho a sklopil jsem oči k zemi. Přítomní mu vyložili, co jsem na sebe pověděl. Sóstratos zalkal a bil se do hlavy; potom se vrhl na mne a málem mi vyškřabal oči. Nepokoušel jsem se mu v tom zabránit a nechal jsem mu svou tvář na pospas. Vtom přistoupil Kleiniás, bránil mu v jeho počínání a domlouval mu:

„Co to děláš, člověče, proč marně zuříš proti člověku, který miluje Leukippu více než ty? Rozhodl se, že pro ni podstoupí smrt, protože se domnívá, že zemřela.“ Tak a podobně ho utěšoval. Sóstratos zaplakal a zvolal k Artemidě:

„Protos mě sem, paní, přivedla? Takový byl význam snu, který jsi mi poslala? A já jsem tvým snům věřil a očekával jsem, že u tebe najdu svou dceru. Pěkný jsi mi to dala dárek! Našel jsem u tebe jejího vraha!“

Jakmile Kleiniás zaslechl zmínku o snu poslaném Artemidou, zaradoval se a pravil:

„Buď dobré myslí, otče, Artemis nelže. Tvá Leukippé

je naživu, věř tomu, co ti říkám. Což nevidíš, jak i Kleitofóna zachránila, když již visel na mučidlech?“

15 V tu chvíli přiběhl bez dechu ke knězi jeden z chrámových služebníků a řekl (všichni to slyšeli):

„Jakási dívka se utekla pod ochranu Artemidinu!“ Jakmile jsem to zaslechl, zmocnilo se mne rozčilení, zvedl jsem oči a začal jsem znovu žít.

„Moje předpověď je pravdivá, otče,“ řekl Kleiniás Sóstratovi. Hned nato se obrátil k poslovi s otázkou:

„Je krásná?“

„Neviděl jsem jinou takovou kromě Artemidy,“ zněla odpověď.

Nato jsem vyskočil a zvolal:

„Ze je to Leukippé!“

„Dokonce sama řekla, že se tak jmenuje, že pochází z Byzantia a že jejím otcem je Sóstratos.“

Kleiniás zazpíval vítěznou píseň a zatleskal, Sóstratos radostí omdlel a já jsem i s okovy vyskakoval do výše a hnal jsem se do chrámu, jako by mě vystřelil. Moji strážci mě pronásledovali, protože mysleli, že chci uprchnout, a volali na kolemjduci; „Chyťte ho!“ Ale já jsem měl tenkrát na nohách křídla, běžel jsem jako šílenec a jen taktak mě kdosi chytil. A již tu byli strážci a chtěli mě bít. Byl jsem však již pln naděje a bránil jsem se. Vlekli mě do vězení.

16 Tu nás dohonil Kleiniás a Sóstratos. Kleiniás křičel: „Kam ho vedete? Vždyť nezavraždil tu, kvůli které byl odsouzen!“

A Sóstratos stále opakoval totéž a prohlašoval, že je otcem dívky, která byla udánlivě zabita. Když to přítomní všechno zvěděli, blahověřili Artemidě, obklopili mě a ne-dovolili mě odvést do vězení. Strážci prohlašovali, že není v jejich moci propustit člověka odsouzeného na smrt, až se konečně kněz k žádosti Sóstratově zaručil, že mě zadrží a odevzdá lidu, bude-li třeba. Tak jsem byl zbaven pout a rychle jsem pospíchal do chrámu. Sóstratos mi šel v patách, nevím, zda se radoval tak jako já.

Žádný člověk neumí tak utíkat, aby předběhl křídla

letfci zvěsti. I tenkrát nás pověst k Leukippé předběhla a řekla jí vše o mně i o Sóstratovi. Jak nás spatřila, vyběhla z chrámu, otce objímala a dívala se na mě. Stanul jsem a z úcty před Sóstratem jsem se zdržel, abych k ní neběžel. Jen jsem se jí stále díval do tváře. Tak jsme se objímali očima.

KN I H A O S M A

I P R Á V Ě J S M E C H T Ě L I U S E D -
nout a pohovořit si o všem, co se událo, když přiběhl ke chrámu Thersandros s několika svědky a velikým hlasem volal na kněze:

„Dovolávám se svědectví těchto lidí, že jsi proti právu osvobodil z pout člověka podle zákona k smrti odsouzeného. Dále také zdržuješ mou otrokyni, ženu nestydatou a honící se bláznivě za mužskými; tu zachováš pro mě.“

Jeho slova „otrokyně“ a „nestydatá žena“ mě v duši velice zabořila, nemohl jsem snést poranění, které způsobily, a skočil jsem mu do řeči:

„Ty sám jsi trojnásobný otrok a blázen a nestyda. Tato dívka je rodu svobodného, je pannou a je bohyně hodna.“ Jak to uslyšel, zvolal:

„Ty ještě nadáváš, člověče uvězněný a odsouzený?“

Potom mě velikou silou udeřil do obličeje a přidal druhou ránu, až se mi z nosu vyhrnulý potůčky krve; rána totiž byla vedena celou silou jeho hněvu. Když mě však neopatrně udeřil potřetí, narazil pěstí neočekávaně na mé zuby, poranil si ruku a stáhl ji zpět s výkřikem. Tak se zuby pomstily za přikofí spáchané na nose, neboť zranily jeho prsty a jeho pěst zakusila to, co sama měla udělat. Thersandros po ráně bolestí vykřikl, ruku stáhl zpět a dal již pokoj. Viděl jsem, co se mu přihodilo, ale nedbal jsem a hlasitě jsem si stěžoval na celou svatyni, jak se se mnou zacházelo.

2 „Kam ještě máme utéci před násilníky? Kam se máme uchýlit? Ke kterému jinému bohu, když ne k Artemidě? V samotném chrámě nás bijí? Na místech chráněných právem asyly! Takové věci se mohou dít jen v pustinách, kde nejsou lidé ani svědci. Ty si počínáš jako násilník před očima samotných bohů. Chráněné okrsky svatyní jsou utročením i pro zločince, já však jsem se ničím neprovinil

a přišel jsem do chrámu Artemidina jako prosebník, a do-
stává se mi ran u samotného oltáře, běda, před očima bohy-
ně. Ty rány padají na samotnou Artemidu. A zpujnost
nezůstává jen při ranách, člověk tu dostává i rány do obli-
čeje jako ve válce či bitvě, a země je tu potřísněna lidskou
krví. To má být obětní úlitba pro bohyni? Nejsou to tu
barbari a Taurové a není to chrám Artemidy skythské?
Jen u nich se chrám takto zalévá krví! Učinil jsi z Iónie
Skythii a v Efesu teče krev jako u Taurů. Vezmi na mě
i meč! Ačkoli, nač tvá vražedná pravice, krví poskvrněná, do-
nahrádila. Tato tvá vražedná pravice, krví poskvrněná, do-
kázala totéž, co dokáže meč.“

3. Na tento můj pokřik se okolo mne shlukl dav lidí v chrá-
mu přítomných. Ti mu láli a i sám kněz mu vyčítal, že se
nestydí takové věci dělat veřejně a v posvátném obvodu.
To mi dodalo myslí a pravil jsem:

„Takové křivdy jsem, mužové, výtřpel, ač jsem člověk
svobodný a z města nikoli nevýznamného. Tito se spikli
proti mému životu, Artemis mě však zachránila a prokázala,
že tento člověk je pomlouvač. Teď však musím vyjít
ven a omýt si tvář. Tady bych to udělat nechtěl, abych
neposkvrnil posvátnou vodu krví urážky.“

V tu chvíli lidé Thersandra násilím odvedli a vyvedli
z posvátného obvodu. Na odchodu zvolal:

„Nad tebou už byl rozsudek vyneseno a co nevidět
budeš potrestán, a pokud jde o tu harapanu, tu potrestá
Panova sýrx.“

4. Jakmile Thersandros odešel, vyšel jsem ven i já a umyl
jsem si obličej. Byl už čas k večeri a kněz nás velice přátelsky
pozval. Nemohl jsem se podívat Sóstratovi přímo do očí,
neboť jsem si byl vědom toho, co jsem mu způsobil; i Só-
stratos viděl v mých očích obavy, které jsem vůči němu
choval, a proto se na mě raději také ne díval. Také Leukippé
hleděla ponejvíce do země, takže celá hostina byla stísněná.
Jak však pokračovalo popíjení, odklidil Dionýsos postupně
ostych, neboť on je otcem volnosti, a kněz začal rozmloovat
se Sóstratem:

„Proč nemluvíš, hoste, pověz mi něco o tom, co se

s vámi stalo. Zdá se mi, že máš na srdci několik upřímných
objektů na uvítanou, takové řeči se k vřnu hodí.“

„Pokud jde o mě,“ chopil se Sóstratos rád slova, „je
to prosté. Jmenuji se Sóstratos, jsem z Byzantia, a jsem
strýcem tohoto mladíka a otcem této dívky. Ostatek pověz
ty, chlapče Kleitofone, a nic se neostýchej, ať bylo jak
bylo. Ať se přihodilo cokoli smutného, není to tvá vina,
zavinilo to božstvo. A konečně, vyprávění o minulých udá-
lostech spíše potěší člověka, který je nezažil, než aby ho
zarmucovalo.“

5. Vyprávěl jsem všechno od odjezdu z Tyru, o plavbě,
o ztroskotání, o Egyptě, o pastevcích, o tom, jak Leukippu
odvedli, o falešném břise u oltáře, o Menelaově lsti, o lásce
vojevůdce a o Chaireovu léku, o únosu piráty a o tom,
jak jsem byl raněn do nohy; i jizvu jsem ukázal. Když jsem
došel k Melité, uvedl jsem s náležitou skromností svůj
podíl a v ničem jsem neزالhal. Vylíčil jsem Melitinu lásku
a svou vytrvalou zdrženlivost, jak dlouho to trvalo, co mi
slibovala, jak jsem — při Artemidě — od ní vstával, jako
by žena vstávala od ženy. Ze svých zážitků jsem pominul
jen jedinou věc, jak jsem se totiž potom nad Melitou
smíloval. Vylíčil jsem i hostinu a svou výmluvu při ní
a došel jsem až k příchodu Sóstratova poselstva.

„Takové jsou mé příběhy,“ pravil jsem, „Leukippé
však zažila horší věci. Byla prodána, sloužila jako otrokyně,
pracovala s motykou a byla oloupena o krásu své hlavy;
vidíš, jak ji ostříhali.“ Potom jsem vylíčil podrobně, jak
se vše událo. Když jsem dospěl ve vyprávění k Sósthenovi
a k Thersandrovi, zdůraznil jsem její příběhy ještě více
nežli své, neboť jsem se jí chtěl z lásky zavděčit, když
vyprávění naslouchal její otec; jak snášela všeliké tělesné
útrapy a pohany kromě jediné, kvůli níž všechno ostatní
podstoupila.

„A zůstala, otče, až do dnešního dne taková, jakou
jsi ji odeslal z Byzantia. Není mou zásluhou, ačkoli jsem
se rozhodl pro útěk, že jsem neucínil nic z toho, kvůli
čemu jsem uprchl; je to zásluha její, že zůstala pannou
i uprostřed loupežníků a že zvítězila i nad tím arcilotrem,

myslím Thersandra, toho nestoudného násilníka. Usmysleli jsme si, otče, že odejdeme z domova. Hnala nás láska a byl to útěk milence s milenkou. Cestou však jsme se stali sobě navzájem bratrem a sestrou. Je-li možno mluvit u muže o panenství, pak jsem je až do této chvíle vůči Leukippé zachoval. Věděl jsem totiž už dávno, že jde o posvátný příkaz Artemidin. Vládkyně Afrodité, nemsti se nám za potupu, neboť jsme nechťeli slavit svatbu bez otce. Otec je už tady, přijď i ty a zůstaň nám již nakloněna.“

Kněž při vyprávění žasl a podíval se každé jednotlivosti a Sóstratos i zaslzel, když se děj týkal Leukippy. Když jsem dokončil, dodal jsem:

„Vyslechli jste, jaké byly naše osudy. Jednu věc bych však rád zvěděl od tebe, kněže, i já. Co to je, o čem se nakonec při odchodu zmínil Thersandros v souvislosti s Leukippou, když jmenoval Panovu sýrinxu?“

„Dobře že to připomínáš,“ zněla odpověď, „sluší se, abychom vám přítomným vyložili, jaká je to sýrinx, neboť víme, oč jde.“

6 „Vidíš tam ten háj za chrámem? Tam je jeskyně, do níž je zakázán vstup ženám, ale neposkvrněné panny tam vstupovat smějí. Koušek uvnitř ve vchodu do jeskyně leží sýrinx. Je-li tento nástroj známý i u vás v Byzantiu, víte, o čem mluvím. Je-li však někdo z vás méně obeznámen s tímto druhem hudebního umění, nuže povím vám, jaký je to nástroj, a celou pověst o Panovi, která se ho týká.“

Sýrinx je mnoho píšťal a všechny jsou z rákosu. Na všechny rákosy se dá pískat jako na jednu píšťalu. Píšťaly jsou spojeny do řady jedna vedle druhé. Zepředu i zezadu vypadá sýrinx stejně. První rákosová píšťala je krátká, druhá je o kousek delší a třetí zase o tolik delší než druhá, o kolik je o kousek delší než první a podle toho pravidla je jich sedmá řada, přičemž přední konce jsou zarovnané; je jich lichý počet. Důvodem k takovému seřazení je uspořádání harmonie. Nejkratší píšťala má nejvyšší tón, právě tak jako první z opačného konce má nejnižší. Tato píšťala pak má oba krajní tóny. Mezi oběma krajními tóny jsou tóny stupnice. Každá následující píšťala má tón nižší nežli sou-

sední, až nakonec dojde k tónu nejnižšímu. Tóny, které vyluzuje Athénina flétna uvnitř, dává i Panova sýrinx na koncích svých píšťal. U Athéniny flétny řídí tóny prsty, zde však nahrazují prsty ústa hudebníků; právě tak jako flétnista uzavírá ostatní otvory a ponechává jen jediný, kterým prochází dech, tak zase hráč na sýrinxu nechává stranou ostatní píšťaly a přikládá ret jen k jediné, právě k té, kterou chce rozezvučet, a přeskakuje z jediné na druhou, jak je právě třeba, aby byla melodie hry pěkná. Tak tančí ústa po píšťalách.

Sýrinx původně nebyla píšťalou ani rákosem, byla krásnou pannou, hodnou zbožňování. Pan ji pronásledoval v milostném zápalu, ale ona se na útěku ukryla v hustém lese. Pan tam vběhl v patách za ní a jižijž po ní natahoval ruku. Už myslěl, že ji má a že ji drží za vlasy, měl však v ruce jen kytičku rákosí. Dívka prý se ponořila do země a ze země vyrazilo místo ní rákosí. Pan v hněvu rákosí posekal, protože myslěl, že mu jeho milovanou dívku ukrylo. Když však ji ani potom nemohl najít, usoudil, že se dívka proměnila v rákosí, a zaplakal nad svou žatvou, neboť myslěl, že rozsekal svou milenkou.

Snesl tedy rozsekané kousky rákosu jako údy a skládal je dohromady; řezý rákosových stonků držel v rukou a líbal je, jako by to byly dívčiny rány. Jak láskou vzdychal a přikládal kusy k ústům, zároveň s polibky vdechoval ve stoncích a vyluzoval tóny; tak získala sýrinx hlas. Tuto sýrinxu prý Pan obětoval zde a uložil ji v jeskyni. Často prý tam dochází a obyčejně tam na tu sýrinxu hraje. V pozdějších časech věnoval to místo Artemidě a učinil s ní dohodu, že tam nesmí vstupovat žádná žena.

Jakmile tedy je některá dívka obviněna, že není pannou, doprovází ji lid až ke vchodu do jeskyně a sýrinx při rozhodne. Dívka vstupuje oděna v předepsanou řízu a dveře za ní zavírá někdo jiný. Jestliže je dívka pannou, je z jeskyně slyšet jasnou a božskou melodii, buď protože to místo samo má hudební vánek v sýrinxu uchovaný, nebo protože snad i sám Pan píská. Po malé chvíli se dveře jeskyně samy od

sebe otevrou a v nich se objeví panna s hlavou ověčenou piniovým chvojím. Jestliže však dívka lhala, když tvrdila, že je pannou, zůstane sýrxn nemá a místo hudby se z jeskyně ozve jakýsi nářek. Hned nato lid odejde a nechá ženu v jeskyni. Třetí den tam přijde místní panenská kněžka a ta najde sýrxngu na zemi, ale ženu nikde. Na to se připravte a uvažte, jak vám to asi dopadne. Je-li dívka pannou, jak bych si i já přál, jděte s radostí, neboť sýrxn vám bude příznivá; nikdy nevydala falešné rozhodnutí. Není-li — vzdýť sami víte, co se v takových zvratech osudu mohlo stát i proti její vůli.“

7 Ještě než mohl kněz dokončit svou řeč, ozvala se Leukippé:

„Co se mne týká, buď bez obav. Ráda vstoupím do jeskyně se sýrxngou a beze všeho se tam dám zavít.“

„Statečná jsou tvá slova,“ odvětil kněz, „a blahopřeji ti ke tvé zdrženlivosti a štěstí.“

Nastal již večer a všichni jsme se odebrali ke spánku, kam nám dal kněz nocleh připravit. Kleiniás s námi nevečeřel, protože jsme nechťeli být hostieli na obříz. Odebral se tam, kde byl ten den a i den předtím.

Viděl jsem, že je Sóstratos trochu znepokojen vyprávěním o sýrxnze, zda jsme snad z úcty k němu nelhali o Leukippině panenství. Naznačil jsem tedy Leukippě nepřepadným znamením, aby rozptýlila otcovy obavy, neboť věděla, jak ho nejsnáze přesvědčit. Myslela, že i já ji mám v podezření, takže ihned pochopila. Jíž před mým pokynem pomýšlela na to, jak co nejčudněji přispět k tomu, aby byl přesvědčen. Když už se měla odebrat ke spánku, objala otce a řekla mu tiše:

„Buď dobré mysli, otče, pokud jde o mě, a věř tomu, co jsme ti řekli, neboť — při Artemidě — nikdo z nás nesehlhal ani slovem.“

Druhý den se Sóstratos a kněz zabývali záležitostmi poselstva a chystaly se oběti. Byla také přítomna rada, aby se zúčastnila obřadů. Lidé se velice zbožně k bohyni modlili. Přítomen byl také Thersandros. Přistoupil k předsevodi rady a pravil:

„Oznam veřejně, že se zítra bude konat soud v naší věci, neboť odsouzeného ti včera někteří lidé propustili z pout a Sósthénés není k nalezení.“

Soudní řízení bylo na následující den provoláno a my jsme se s důvěrou k němu chystali.

8 Když se shromáždění seslo, promluvil Thersandros takto:

„Nevím, jak a odkud bych měl svou řeč začít, ani na koho mám podávat žalobu nejdříve a na koho potom. Bylo spácháno mnoho zločinů od mnohých lidí a jeden zločin je větší než druhý. Všechny souvisí navzájem a některých se ve své žalobě snad ani nemusím dotýkat. Přemáhá mě dojetí a obávám se, že budu mluvit neurovnaně, neboť vzpomínky na různé věci budou rozptylovat jazyk na jednotlivosti. Snaha vyložit to, co ještě řečeno nebylo, ruší souvislost věcí, které již byly vysloveny.“

V době, kdy cizoložníci vraždí služebníky, kdy vrahové cizoloží s cizími ženami, kdy nám kurevnici ruší posvátné obřady a dívky poskrvňují nejposvátnější místa našich chrámů, samy ustanovující lhůty pro spory mezi otrokyněmi a jejich pány, co ještě může kdo spáchat, když se propletá nezákonnost spolu s cizoložstvím a bezbožností a vražděním? Odsoudili jste z nějakého důvodu člověka k smrti, nezáleží na tom proč, a v poutech jste ho poslali do vězení, aby tam pod stráží očekával výkon trestu. A ten člověk teď stojí před vámi, místo pout má na sobě bílé roucho, a ačkoli je to vězeň, stojí mezi lidmi svobodnými. Snad se i odváží pozvednout svůj hlas a promluvit proti mně, nebo spíše proti vám a proti vašemu rozhodnutí.

Rozhodnutí předsednictva a rady je třeba rozumět. Poslyšte, že jste hlasováním stejně rozhodli i o mé žalobě proti němu. Rozhodnutí znělo, že má Kleitofón zemřít. Kde je tedy bič? At se ho chopí a odvede ho, ať už mu dá vypít bolehlav! Pro zákon je již mrtev, je jen v prodlení co do výkonu trestu. Co řekneš, veleústojný a nad jiné ctnostný kněze? V kterých posvátných zákonech stojí psáno, že lze od trestu osvobodit a zbavovat pout lidí, kteří byli radou a pryťany odsouzeni, spoutání a vydání na smrt,

že je možno dělat ze sebe většího pána, než je předsednictvo rady a soud?

Povstaň ze svého křesla, předsedo, a vzdej se v jeho prospěch vlády a soudní pravomoci. V ničem už nejsi pá-nem. Už ti nepřisluší hlasovat o rozsudcích nad zločinci, zřítka bude zrušeno, co jsi rozhodl. Proč stojíš, kněže, mezi námi jako jeden z mnohých? Vstup a usedni na trůn před-seďův a vydávej nám nadále rozsudky, či raději poroučeť jako tyran! Nepotřebuješ znát zákony ani soudní pořádek, nepovažuj se vůbec ani za obyčejného člověka. Dej si pro-kazovat úctu spolu s Artemidou, vždyť sis její počtu při-vlastnil. Jí jediné přisluší právo zachraňovat ty, kdo se k ní utekli, a to před rozhodnutím soudu. Žádného spou-taného bohyně neuvolnila z pout, ani neosvobodila od trestu toho, kdo byl vydán na smrt. Oltáře jsou útočištěm ne-šťastných, ale nikoli zločinců.

Ty však spoutané osvobozuješ a odsouzené propouštíš. Zastíníš jsi tak i samotnou Artemidu. Kdo se to ubytoval v chrámu místo ve vězení? Vrah a cizoložník u neposkr-vněné bohyně! Běda, cizoložník u panenské bohyně! Byla tam s ním i jistá prostopásná žena, která uprchla svému pánu. I té ses ujal, jak jsme viděli, a uspořádal jsi pro ně společnou večeři a hostinu. Možná, že jsi s ní i spal, kněže, a udělal z chrámu hanbinec. Dům Artemidin se stal ložem cizo-ložníků a děvky. Takové věci se stávají sotva v nevěstincích. To je tedy moje společná žaloba proti oběma. Považují za správné, aby jeden byl potrestán za svévoli a druhý aby byl vydán k výkonu trestu smrti.

Druhá moje žaloba je proti Melitě pro cizoložství. O tom nepotřebuji mluvit, protože bylo rozhodnuto, aby věc byla vyšetřena mučením služek. Žádám, aby byly při-vedeny. Jestliže na mučení prohlásí, že nevědí o tom, že tento odsouzený pobýval s Melitou dlouhý čas v mém domě, dokonce jako právoplatný manžel, a ne jen jako cizoložník, propustím ji z celého obvinění. Bude-li tomu však naopak, pak prohlásuji, že je třeba, aby podle zákona ztratila své věno v můj prospěch a on, aby podstoupil trest, který patří cizoložníkům, to je smrt. Ať už zemře z jakéhokoli důvodu,

buď jako cizoložník, nebo jako vrah, neboť se dopustil obojího, ač trest podstoupí, přece nebude potrestán. Ze-mře-li jednou, nebude moci zemřít podruhé.

Třetí moje žaloba se týká mé otrokyně a tohoto jejího ctihodného falešného tatíčka. Přinesu ji, až rozhodnete o předchozích obžalobách.“ Těmito slovy Thersandros skončil svou řeč.

9 Nato předstoupil kněz. Byl dobrým řečníkem a obdi-vovatelem Aristofanových komedií. Začal svou řeč velice vtipnou a komickou narážkou na Thersandrův nevázaný život:

„Takhle neslušně spílat před bohyní lidem, kteří žili spofádaně, mohou jen ústa nevyváděná. Tento člověk má jazyk plný neřádků nejen tady, ale všude všude. Jíž jako mladík přicházel do styku s mnohými muži a tak utratil květ svého mládí. Pěstoval neřesti a předstíral zdrženlivost. Tvrdil o sobě, že má rád chlapce, ale když mělo k něčemu dojít, hrbil se před nimi a uléhal na zem.

Z otcovského domu odešel, najal si malou chatrč a tam bydlel. Většinou se pelešil a přijímal každého, kdo vyhovoval jeho chuti. Domníval se, že takto cvičí svého ducha, ale skrývala se za tím jen neřest. I v tělocvičnách jsme ho viděli, jak si natírá tělo olejem a jak obchází a zápasí s mladíky, ale vybírá si vždycky ty, kdo jsou mužnější. Tak zneužíval sebe i svého těla.

Tenkrát byl chlapec. Když přišel do mužných let, dělal veřejně všechno, co dosud skrýval. Jeho tělo už nebylo k ničemu, a tak je zanedbal a pěstoval jen svůj jazyk pro bezbožnost a svých úst používá k nestydatostem. Na tváři má drzost a uráží kdekoho. Nestyděl se před vámi tak hrubě spílat člověku, kterého jste pověřili posvátným úřadem. Kdybych žil někde jinde, a ne mezi vámi, bylo by třeba, abych mluvil o sobě a o lidech, s nimiž se stýkám. Vy však víte stejně jako já, že je můj život na hony vzdálen od urážek tohoto člověka, proto budu mluvit jen o tom, z čeho mě obžaloval.

„Propustil jsi člověka, odsouzeného k smrti, řekl a hrozně nad tím nařikal. Nazval mě tyranem a kdovíjak

nade mnou lámal hůl. Není tyranem člověk, který osvobozuje lidi falešně obviněné nebo lidi, kteří se ničeho nepustili a rada ani lid o nich nerozhodli. Pověz mi, podle kterých zákonů jsi tohoto mladého cizince dal poprvé uvírnout do vězení? Kdo z předsednictva o tom rozhodl? Který soud nařídil, aby ten člověk byl spoután? Třeba se i dopustil všeho, z čeho ho obviňuješ, ale nejdříve musí být souzen, usvědčen a musí mít možnost se vyjádřit. Do pout at ho uvrhne zákon, který je i pánem tvým a vůbec všech. Nikdo nemá ve sporu lepší postavení, dokud nepadne rozhodnutí. Uzavři tedy soudy, rozpuť radu a vyhoď prefekty. Všechno, co jsi prohlásil proti předsedovi, se po pravdě daleko spravedlivěji hodí říci o tobě.

Ustup Thersandroví, předsedo, neboť jsi předsedou jen podle jména. On vykonává tvůj úřad, a dokonce víc, než bys udělal ty. Ty máš totiž rádce a bez nich nesmíš nic podniknout. Ale ani ze svých práv bys nevykonal nic, dokud bys nezasedl na tomto křesle. Ani ve vlastním domě bys nikoho neodsoudil do vězení. Avšak tento výtečník je všechno dohromady v jedné osobě: shromáždění lidu, rada, předseda i prefekt. Doma trestá, odsuzuje a vydává příkazy k uvěznění; čas pak projednávání případu je u něho večer. To je báječný soudce, který soudí v noci.

Teď pořád vykřikuje: „Osvobodil jsi člověka odsouzeného a odevzdaného na smrt.“ Na jakou smrt? A kterého odsouzeného? Pověz mi, proč byl k smrti odsouzen! Práví, že byl odsouzen pro vraždu. A cožpak zabil? Kdo je ta dívka, kterou zavraždil? Tu, o níž jsi prohlásoval, že byla zahubena, vidíš živou a sotva by ses asi odvážil obviňovat ho ještě z téže vraždy. A není to ovšem stín té dívky a neposlal proti tobě Hádés zabitou zpátky na svět.

Ty ses dopustil dvojití vraždy: dívku jsi zabil slovy a tohoto mladíka jsi chtěl zabít skutečně. Zajisté jsi chtěl zabit i ji, slyšeli jsme o tom, jak jsi s ní jednal v polích. Velká bohyně Artemis je oba zachránila, ji vyrvala z rukou Sósthenových a jeho z tvých. A Sósthena jsi zase odstranil ty, abys nemohl být dopaden.

Nestydíš se za to, že jsi prokázaným pomlouvatelem,

když vznášíš žalobu proti těmto dvěma cizincům? Tolik budiž řečeno, pokud se týká mne, jako odpověď na jeho urážky. Pokud jde o cizince, odevzdávám slovo jim samým. Nyní se chystal promluvit jeden člen rady o mně a o Melitě; byl to řečník nemálo slavný. Předstihl ho však jiný řečník, jménem Sópatros, který byl advokátem Thersandrovým.

„Teď promluví já,“ pravil, „o těchto cizoložnicích, příteli Nikostrate,“ (tak se jmenoval můj řečník) „potom mluv ty. To, co řekl Thersandros, se týkalo pouze kněze. Jen málo se zmínil o tom, co se týká vězně. Až dokáží, že je vinen dvojití smrtí, pak by mohl přijít i tvůj čas, abys ho proti obviněním obhájl.“ Po těchto slovech si divadelně zamnul obličej a spustil:

„Vyslechli jsme komedii, kterou nám přednesl kněz. Zeela drze a nestydatě nám tu přednesl urážky proti Thersandroví. V úvodu přednesl proti Thersandroví žaloby za to, co on řekl proti němu. Thersandros však ani slovem neselhal v tom, co proti němu řekl. On přece vězně uvolnil, nevěstky se ujal a cizoložníkovi odpustil. On, který velice potupně Thersandra pomlouval přetřásaje tu jeho život, se pomlouvání nedopustil? Knězi sluší mimo jiné i to, aby byl jeho jazyk od neřádstva čistý — používám tu jeho vlastních slov.

Co přednesl po této frašce již zcela zřetelně a nikoli v narázkách jako stížnost, že jsme chytli a uvěznil jakéhosi cizoložníka, tomu jsem se nestačil divit, jaká cena ho asi pohnula k takové horlivosti. Pravda se ovšem dá uhodnout. Viděl přece tváře těchto prostopášníků, cizoložníka a nevěstky. Ona je pěkná a mladá, pěkný je i tento mladíček a pohled na něho není protivný; je ještě použitelný pro kněžské rozkoše. Co z toho obojího ti lépe vyhovovalo? Všichni jste spolu spali a spolu byli opilí, a nikdo neviděl, co jste v noci dělali. Obávám se, že jste z chrámu Artemidina udělali chrám Afrodítin, a budeme muset rozhodnout o tvém úřadu kněžském, je-li možné, abys svou hodnost podržel.

Pokud jde o život Thersandruv, je obecně známo, jak

byl od útlého mládí slušný a zdrženlivý, a když dospěl v muže, podle zákonů se oženil. Zklamal se však při výběru ženy, neboť ji neshledal takovou, jakou doufal najít, když důvěřoval v její původ a majetek. Zjistěte hřešila již dříve s jinými, ale to zůstalo před řádným mužem utajeno. Nakonec odhodila stud docela a plně se oddala nestoudnosti.

Když její muž odejel na jakousi dalekou cestu, usoudila, že je tu vhodná příležitost k cizoložství. Našla si prostopášného mladíka — a co je nehoda nad jiné, našla milence, který se k ženám chová jako muž a k mužům jako žena — a nestálo jí, že s ním beztrestně veřejně pobývala pohromadě v cizině, ale přivedla ho i sem přes tak veliké moře a spala s ním na lodi chovajíc se necudně na veřejnosti před očima všech. Nevěra, o které se dělá země i moře, cizoložství sahající od Egypta až do Iónie! K cizoložství dochází, ale jen jednou; a když se takový zločin stane podruhé, skrývá se to přede všemi; ona však div že to nedala vytrubovat a rozhlášovat hlasatelem.

Cizoložníka zná celý Efesos; ona se nestyděla přivést si z ciziny takovéhole zboží; přišla, jako by byla koupila balík krásy, ale přivedla si cizoložníka. „Měla jsem za to, že je můj manžel mrtev,“ říká. A i kdyby byl, ona žalobě neunikne. Jen tehdy není muž cizoložstvím potupen ani není znesvěceno manželství, když muž není naživu. Není-li však manželství zrušeno, protože manžel žije, je popleněno tím, že manželku svedl jiný muž. To znamená, že kdyby nebyl Thersandros naživu, nebyla by ona cizoložnicí, protože však naživu zůstal, cizoložnicí je.“

11 Sópátros ještě ani nedomluvil, když mu do řeči skočil Thersandros:

„Není třeba slov,“ pravil; „předkládám dvě výzvy, jednak zde Melitě, jednak té, která vzbuzuje dojem, jako by byla dcerou tohoto účastníka posvátného posestva, ale ve skutečnosti je mou otrokyní; netrvám již na mučení o němž jsem se před malou chvílí zmínil.“ Thersandros pak čelí: „Thersandros vyzývá Melitu a Leukippu (takto jsem slyšel, že tu děvku nazývají): Jestliže Melitě neměla s tímto cizincem žádný milostný styk v době, kdy jsem byl

mimo domov, nechť vstoupí do posvátné vody Stygu a přísahá a bude obvinění zproštěna. Druhá pak, jestliže je ženou, nechť zůstane v otroctví u svého pána, neboť jen otrokyním je dovoleno vstupovat do Artemidina chrámu. Prohlásí-li však, že je pannou, budiž zavěna do jeskyně se sýringou.“

My jsme ihned výzvu přijali, neboť jsme věděli, že Leukippé pannou je. Melitě spolehla na to, že v době, kdy děl Thersandros mimo domov, se mnou nic neměla kromě řeči a prohlásila:

„I já výzvu přijímám a dodávám k ní ještě více, a to věc velice důležitou. Ani okem jsem nespátřila zdejšího občana ani cizince přijít ke mně do lůžka v době o které mluvíš. Jaká však bude tvá pokuta, budeš-li usvědčen, že jen pomlouváš?“

„Taková, jakou uznají soudcové,“ odvětil. Potom se soud rozešel a splnění výzvy bylo odloženo na druhý den. 12 S vodou Stygu je tomu takto: Byla jedna krásná panna, jmenovala se Rodópis a měla ráda myslivost a lov. Měla rychlé nohy a jistou ruku; nosila pás a čepici, chitón vykasaný po kolena a vlasy ostříhané po mužsku. Artemis ji spatřila, pochválila ji a pozvala ke společnému lovu. Většina úlovku byla jejich společnou kořistí. Dívka dokonce přísahala, že zůstane navždy pannou, že se bude vyhýbat společnosti mužů a že se nikdy nepodrobí rozmarům Afroditiným. Tak Rodópis přísahala, ale Afroditě to zaslechla, rozhněvala se a chtěla se dívce pomstít za to, že ji přezírá.

V Efesu žil mezi jinochy mladík tak krásný, jako Rodópis mezi dívkami. Jmenoval se Euthynikos; i on se oddával lovu jako Rodópis a také se nechtěl k Afroditě znát. Vypravila se tedy bohyně proti nim oběma a svedla jejich kořist dohromady, neboť až do té chvíle se neznali. Artemis tam tehdy nebyla přítomna. Afroditě si vzala na pomoc svého syna lučštníka a řekla mu:

„Vidíš, synu, tuto dvojici lidí k lásce necitlivých a nepřátelsky zaujatých proti nám a našim mysteriím? Ta panna dokonce nesmírně drze proti mně přísahala. Vidíš,

jak se seběhnou nad tou lani? Dej se i ty do lovu a začni s tou opovážlivou dívkou; vždyť tvé střely se nikdy s cílem neminou.“

Oba napjali luky. Dívka proti lani a Erós proti divce. Oba třelili; lovkyně byla ulovena hned po své kořisti. Laň měla střelu ve hřbetě, dívka však v srdci. Ta střela znamenala lásku k Euthynikovi. Druhý šíp poslal Erós i za ním. Euthynikos a Rodópis se navzájem spatřili a v první chvíli stanuli dívající se na sebe; ani on ani ona nechtěli pohled odvrátit jinam. Pomalu se jim oběma poranění zanítlo a Erós je zavedl do této jeskyně, kde je nyní pramen; tam porušili svou přísahu.

Artemis potkala smějící se Afrodítu a pochopila, co se stalo. Proměnila dívku ve vodu tam, kde ztratila panenství. A proto, když některá žena je obviněna, že se dopustila nedovoleného milostného styku, prokáže svou nevinu, když vstoupí do té studánky. Je v ní vody málo, jen do půl lýtku. Rozhodnutí padne takto: žena napíše svou přísahu na tabulku a zavěsí si ji na šňůrce na krk. Je-li přísaha pravdivá, zůstane voda v klidu. Jestliže však žena lže, voda se rozhnevá, vystoupí jí až po krk a tabulku překryje.

Po pronesených řečech se čas nachýlil k večeru. Odešli jsme spat, každý zvlášť.

13 Druhého dne byl přítomen veškerý lid. V čele byl Thersandros s veselou tváří a díval se na nás se smíchem. Leukippu oblékli do posvátné stoly. Měla chitón až na paty, z jemného plátna, uprostřed přepásaný; na hlavě purpurovou pásku a nohy bosé. Vstoupila do jeskyně velice důstojně. Jakmile jsem ji spatřil, trnul jsem strachy a takto jsem v duchu k sobě promlouval:

„Věřím ti, Leukippé, že jsi panna, ale bojím se Pana, milovaná. Je to bůh, který má na panny spadené, a obávám se, aby se z tebe nestala druhá sýrnix. Ona utkala před jeho pronásledováním otevřenou krajinou a on ji homil po rovině. Tebe však jsme zavřeli dovnitř jako do pevnosti, abys nemohla utéci, kdyby se snad za tebou pustil. Vládce Pane, buď k nám milostiv a zachovej zákon, který o tomto místě platí, i my jsme ho dodrželi. Kež nám Leukippé vyjde

zpět jako panna. Taková je tvá smlouva s Artemidou, nepodveď panenskou bohyni!“

14 Zatímco jsem si tato slova pro sebe mumlal, ozvala se z jeskyně sladká melodie a lidé říkali, že ještě nikdy neslyšeli něco tak opravdu krásného. A vtom jsme spatřili, jak se dveře otvírají. Když Leukippé vyšla ven, křičel všechen lid radostí a Thersandrovi spílal. Nemohu ani slovy vylicít, jak mi bylo. Po tomto nádherném vítězství jsme od jeskyně odešli a odebrali jsme se ke druhé zkoušce, k prameni Stygu. I lid se chystal na tu podivanou a všechno bylo i tam již přichystáno. Melité měla tabulku na krku. Voda pramene byla průzračná a bylo jí málo. Melité do studánky vstoupila a stála v ní s jasnou tváří. Voda zůstala, tak jak byla, a ani na okamžik nevybočila ze své obvyklé hladiny. Když uplynula chvíle, kterou měla Melité strávit ve studánce, podal jí předseda pravici a vyvedl ji z vody. Thersandros podlehl ve dvou zápasech a očekával, že podlehne i v třetím. Ztratil se a utekl domů, protože měl strach, že ho budou lidé kamenovat.

Čtyři mladíci totiž právě násilím přiváděli Sósthena. Dva z nich byli Melitini příbuzní a dva jeff služebníci. Melité je poslala, aby ho vyhledali. Thersandros pochopil celkem snadno, že Sósthenés prozradí, co o věci ví, bude-li vyslychán na mučení. Proto utekl dřív, než k tomu mohlo dojít, a jak nastala noc, uprchl tajně z města. Sósthena nařídili archonti po Thersandrově útěku uvrhnout do vězení. My pak jsme již odešli, neboť jsme zvítězili na celé čáře. Kdeko nám blahopřál.

15 Další den přivedli příslušní hodnostáři Sósthena před archonty. Když viděl, že ho vedou na mučení, vypověděl všechno bez obatu, čeho se dopustil Thersandros a v čem mu on sám pomáhal. Nezamícel ani to, co o Leukippé spolu s Thersandrem domlouvali mezi čtyřma očima před jejími dveřmi. Sósthena potom hned uvrhl do vězení, aby mohl být potrestán. Thersandra odsoudili v nepřítomnosti do vyhnanství. Nás pak se zase ujal kněz svým obvyklým způsobem.

Při večeri jsme si vyprávěli jako předchozího dne a

ze svých zážitků jsme dodávali, co ještě zbývalo. Leukippé se už před otcem neostýchala, neboť bylo bezpečně prokázáno, že je pannou, a s radostí líčila, co se jí přihodilo. Když došla k události na ostrově Faru a k loupežníkům, pravil jsem jí:

„Pověz nám, jak to bylo s lupiči na Faru a s tou zahradnou useknutou hlavou, aby to slyšel i tvůj otec. Jen to ještě chybí, abychom slyšeli, jak to všechno bylo.“
16 „Loupežníci,“ jala se vyprávět Leukippé, „namluvili jedné nešťastné ženě z těch, které prodávají lásku za peníze, že se na lodi stane ženou jednoho z námořníků, a vzali ji s sebou. Neznala pravdu, proč je na lodi, a v klidu tam prodlévala s jedním z pirátů. Lupič se tvářil, že je její milence. Potom mě unesli, jak jsi viděl, vsadili na loď, vytáhli vesla a dali se na útěk. Jakmile viděli, že je pronásledující loď dostihuje, popadli šat a ozdoby té nešťastnice a oblékli mě do nich. Já pak navlékli mé spodní prádlo. Postavili ji na záď lodi — tam jste ji při pronásledování viděli — usekli jí hlavu a tělo shodili do moře, jak jsi viděl. Hlavu tehdy nechali na lodi, jak padla. O málo později ji odstranili také a rovněž ji hodili do moře, když už je nikdo nepronásledoval.“

Nevím, zda si vzali ženu s sebou právě kvůli tomu, nebo zda ji původně chtěli prodat do otroctví, jak potom udělali se mnou. Při pronásledování ji pro oklamání svých pronásledovatelů zabili místo mne, protože se domnívali, že při prodeji za mě dostanou víc než za ni.

Byla jsem svědkyní toho, že i Chaireás za to došel spravedlivého trestu. On to totiž byl, kdo jim poradil, aby tu ženu zabili a hodili do moře místo mne. Ostatní lupiči prohlásili, že mě nenechají jemu samotnému. Dostal prý už jiné tělo, které kdyby byli prodali, bylo by jim přineslo velký zisk. Místo mrtvé prý prodají mě, a proto je třeba, abych zůstala společným majetkem všech, a ne jen jeho samotného.

Chaireás nesouhlasil a hájil samozřejmě svůj nárok odvolávaje se na dohody, že mě neunesl proto, aby mě oni prodali, nýbrž abych byla jeho milenkou. Mluvil s nimi

pánovité, až jeden z lupičů, který stál za ním, mu usekl hlavu. Dobře udělal. Tak byl Chaireás po zásluze potrestán za to, že mě unesl. I jeho hodili do moře. Po dvou dnech plavby mě lupiči kamsi odvedli a prodali svému známému kupci, a ten mě prodal Sósthenuvi.“

17 „Když jste, děti, vypověděli své příběhy,“ ujal se slova také Sóstratos, „poslyšte i ode mně, co se stalo doma s tvou sestrou Kalligonou, Kleitofóne, abych samozřejmě také já přispěl svým vyprávěním.“

Jak jsem zaslých sestřino jméno, zbystřil jsem pozornost a pravil jsem:

„Povídej, otče, dej bůh ať mluvíš o živém!“

Sóstratos začal o tom, co jsem již všechno dříve pověděl; o Kallisthenovi, o věštbě, o poselstvu, o člunu a o únosu. Potom pokračoval:

„Kallisthenés za plavby na lodi zvěděl, že to není moje dcera a že se mu jeho plán nezdařil: přesto však byl do Kalligony velice zamilován. Padl před ní na kolena a řekl:

„Nepovažuj mě, paní má, za nějakého lupiče nebo zločince. Jsem z dobrého rodu, pocházím z Byzantia a patřím tam mezi nejpřednější občany. Láska mě přivedla k tomu, že jsem se málem stal pirátem a že jsem proti tobě připravil takové léčky. Od tohoto dne mě považuj za svého otroka. Odevzdávám ti věnem bez náhrady nejprve sebe sama a potom takový majetek, jaký by ti nemohl dát ani tvůj otec, a budu chránit tvé panenství tak dlouho, jak sama uznáš.“

Těmi slovy a ještě mnohými jinými skutky si dívku naklonil. Byl ostatně na pohled krasavec a uměl dobře a velice přesvědčivě mluvit. Jakmile přijel do Byzantia, učinil smlouvu o nesmírně velikém obvěnění, všechno dal nádherně připravit, šatstvo, zlaté šperky a co je třeba pro zámožné ženy. Zaoptřil ji dobře a krásně a zachoval ji bez poskvrny, jak slíbil. Tak si nakonec dívčina srdce dobyl.

I ve všech ostatních ohledech se stal Kallisthenés velice slušným člověkem, umírněným a moudrým. Stala se s tím mládencem najednou podivuhodná proměna. Uvolňoval místa k sezení starším a dbal o to, aby první zdravil

lidí, které potkával; jeho dosud bezuzdné utrácení se z dosavadní marnotratnosti změnilo v rozumné vydávání peněz a stal se velkodušným vůči těm, kdo v chudobě potřebovali podpory; všichni lidé se divili takové náhlé změně ničerny v člověka rádného.

Mně prokazoval úctu ze všech největší a já jsem si ho docela zamiloval. Jeho dřívější marnotratnost jsem považoval spíše za podivuhodnou velkorysost povahy nežli za nevázanost. Napadlo mně, co se říkalo o Themistoklovi. I ten měl v mládí pověst velkého bouřliváka a později vynikl nad všechny Athénany moudrostí a statečností. Litoval jsem, že jsem jednal s Kallisthenem potupně, když se ucházel o ruku mé dcery.

Prokazoval mi velké služby, nazýval mě otcem, doprovázel mě po náměstí jako tělesná stráž. Dbal velice vojenských cvičení a velmi vynikal v jízdě na koni. Ty věci měl rád a pěstoval je i v časech své bezuzdnosti, ale jen jako hříčku své pýchy; mužnost stejně jako obratnost v něm dřímala. Nakonec se stal především o to, aby statečně a všestranně vynikal ve věcech válečných. Dobrovolně věnoval městu i potřebné peníze. Zvolili ho spolu se mnou za vojenského velitele. Od té chvíle mi prokazoval pocty ještě větší a ve všem mě poslouchal.

18 Když jsme s přispěním bohů ve válce zvítězili a vrátili se do Byzantia, velebili jsme Hérakla a Artemidu; byli jsme zvoleni za posly, já sem k Artemidě a on do Tyru k Héraklovi. Kallisthenés mě vzal za ruku a nejprve mi vyložil, co učinil s Kalligonou.

Co jsem, otcé, udělal nejdříve, to byl následek přirozené nevázanosti mládí; co jsem udělal potom, je výsledek rozumné úvahy. Zachoval jsem dívčino panenství až do této chvíle, i když jsem se účastnil válek, při nichž obvykle nikdo přiležitost k ukojení rozkoše neodkládá. Nyní jsem se rozhodl, že ji odvedu do Tyru k otci a přijmu ji za manželku podle zákona od něho. Bude-li mi chtít dívku dát, s radostí ji přijmu. Jestliže však nepřátelsky odmítne, dostane ji zpět jako pannu. Protože však jsem jí dal obvěnění, které není jen tak k zahazení, myslím, že svolení k sňatku dosáhnu.

Přečtu ti listinu, kterou jsem napsal před poslední válkou, když jsem chtěl dívku Kallisthenovi zasnoubit. Uvádím tam jeho rod a důstojnost a statečné činy ve válkách. Tak bylo mezi námi dohodnuto. Až u soudu vyhráme, rozhodl jsem se, že nejprve odpluji do Byzantia a potom do Tyru.“

Takto jsme rozprávěli a potom jsem šli spat jako den předtím.

19 Den nato přišel za námi Kleiniás a řekl nám, že Thersandros v noci uprchl. Tím přivodil stav, v němž nebude moci ve sporu pokračovat, neboť z dobrého důvodu chtěl zadržet důkaz o tom, čeho se dopustil. Zůstali jsme v Efesu tři dni, jak nám byla stanovena lhůta. Potom jsme šli k předsedovi a přečetli jsme si zákony, z nichž vyplynulo, že proti nám Thersandros už nemá žádné nároky.

Nato jsme vstoupili na loď a s příznivým větrem v zádech jsme se odebrali do Byzantia. Tam jsme uspořádali vytoženou svatbu a odjeli jsme do Tyru. Do Tyru jsme dorazili dva dni po Kallisthenovi a zastihli jsme otce, jak se chystá na druhý den uspořádat oběti kvůli svatbě mé sestry. Přidali jsme se k němu a obětovali jsme s ním a modlili jsme se k bohům, aby jak můj, tak Kallisthenův sňatek požehnali. Rozhodli jsme se strávit zimu v Tyru a potom se přestěhovat do Byzantia.